EDWARD J. ERICKSON

MUSTAFA KEMAL
ATATU RK

Viaţa, strategiile, tacticile şi bătăliile celor mai mari comandanţi militari din istorie

>

ilustrații de ADAM HOOK

LITERA®

LITBRA

Editura Litera O.P. 53; C.P. 212, sector 4, Bucureşti, România tel.: 021 319 63 90; 031 425 16 19; 0752 548 372; e-mail: comenzi@litera.ro

Ne puteți vizita pe

Jş www.litera.ro

Traducere din limba engleză Georgiana Harghel

Editor: Vidraşcu şi fiii Serie coordonată de Ilieş Câmpeanu Redactor: Ilieş Câmpeanu Corector: Georgiana Enache Copertă: Bogdan Mitea Tehnoredactare şi prepress: Marin Popa

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ERICKSON, EDWARD J.

Atatiirk / Edward J. Erickson; trad.: Georgiana Harghel. - Bucureşti: Litera, 2014 ISBN 978-606-741-029-7 I. Harghel, Georgiana (trad.)

94(560)”19” Atatiirk,G.M.K.

929 Atatiirk,G.M.K.

CUPRINS

EDWARD J. ERICKSON este profesor asociat de istorie militară la Colegiul de Comandă şi Stat Major, Universitatea Corpului de puşcaşi marini de la Quantico, Virginia, SUA. Dr. Erickson este recunoscut ca unul dintre cei mai mari specialişti în istoria armatei otomane în Primul Război Mondial. Printre numeroasele cărţi şi articole pe care le-a scris şi publicat se numără:
Ordered to Die, A History ofthe Ottoman Army in the First World War; Defeat in Detail, The Ottoman Army in the Balkans, 1912-1913; Ottoman Army Effectiveness in World War I, A Comparative Study şi Gallipoli and the Middle East 1914-1918.

ADAM HOOK a studiat designul grafic şi a început să lucreze ca ilustrator în 1983. Este specializat în reconstrucţiile istorice detaliate şi a ilustrat titluri despre azteci, greci, despre câteva subiecte referitoare la America secolului al XlX-lea, precum şi un număr semnificativ de alte cărţi. Lucrările sale se regăsesc în expoziţii şi publicaţii din întreaga lume.

Legendă a simbolurilor militare

xxxxx	xxxx	XXX	XX	X	in	n
□ Grup de armată	□ Armată	□ Corp	□ Divizie	□ Brigadă	□	□
□ Companie/Bateri	□	□	□ Escadron	IXI Infanterie	m	ga
□ Aeropurtat	P [1] Unitate cartier	Apărare aeriană	F?1 Forțe aeriene	kJ Aeropurtate	FI Aerotransport	E3 Amfibiu
IA! Antitanc	f^l Blindat	Lîd	W	1 m	1 1 Cartier general	Q întreținere
HH	1 m	□	r ^	[^1 Nuclear, biologic	roi	m
L^l	rxi	n	r®i transport	m	E!3	

Legendă pentru identificarea unităților

Identificare [X] Unitate părinte

(+) cu elemente adăugate

(-) cu mai puține elemente

INTRODUCERE

Winston Churchill l-a numit pe Mustafa Kemal Atatiirk „Omul Destinului" în *The World Crisis (Criza mondială,* vol. 2), în 1925, şi a atribuit o mare parte din eşecul inițial al trupelor ANZAC şi britanice de la Gallipoli, din 1915, conducerii militare dinamice a lui Kemal. Era vorba, desigur, de o evaluare retrospectivă şi, de fapt, în timpul Primului Război Mondial, Mustafa Kemal a rămas aproape un necunoscut atât în Imperiul Otoman, cât şi în Marea Britanie. In 1932, istoricul britanic oficial al campaniei a folosit, de asemenea, această expresie, întărind opinia lui Churchill şi observând, în plus, că Mustafa Kemal avea „un geniu deosebit de comandant". A continuat spunând că „rareori în istorie eforturile unui singur comandant de divizie au exercitat, în trei ocazii diferite, o influență atât de profundă nu numai asupra cursului unei bătălii, dar, probabil, şi asupra soartei unei campanii şi chiar asupra destinului unei națiuni". De fapt, după Gallipoli, Kemal a continuat să conducă armatele în Caucaz, în 1916-1917, şi în Palestina, în 1918. Ulterior, a devenit feldmareşal şi a condus armata naționalistă în 1922 către victoriile care au dus la înființarea Turciei ca stat-națiune.

A fost el unul dintre marii comandanți ai secolului XX? Churchill aşa credea, după cum au făcut-o un număr important de autori mai noi, dar şi cel care scrie aceste rânduri. Acestea fiind spuse, ce criterii ar putea fi folosite pentru a emite o astfel de judecată? Clausewitz

a subliniat geniul, hotărârea şi faptul că avea *coup d'oeil,* sau abilitatea de a asimila şi de a înţelege situaţia de la „prima vedere". Baronul Jomini, a cărui carte, *TheArt of War (Arta războiului*), este considerată o lucrare clasică de ştiinţă militară, credea că bravura morală şi fizică, dar şi cunoştinţele militare erau, de asemenea, ingrediente cheie ale măreţiei unui militar. A îndeplinit Kemal aceste condiţii? Nu doar că a avut, fără nici o îndoială, trăsăturile enumerate de Clausewitz şi Jomini, dar Kemal a avut un palmares dovedit de succese în luptă şi funcţii de conducere, la fiecare eşalon de comandă, de la nivel de pluton, până la cel de grup de armată (aprofundare a experienţei). A avut, de asemenea, un palmares dovedit de succese la toate tipurile de conflicte armate şi într-o largă varietate de circumstanţe tactice dificile din punct de vedere fizic (diversitate sau gamă de condiţii). Mai mult, Kemal a demonstrat performanţe pozitive susţinute în luptă, din 1908 în 1922 (durată a carierei de combatant). în esenţă, a fost vorba de o carieră de combatant singulară, cu atât mai uluitoare în profunzimea tuturor aspectelor ei. Cu excepţia lui Napoleon Bonaparte, puţini dintre marii comandanţi ai istoriei militare au o carieră comparabilă - deşi Erwin Rommel este un rival redutabil al lui Kemal în această privinţă.

Cu toate acestea, este la fel de adevărat că Mustafa Kemal nu a fost niciodată „fruntaş" la şcoală sau în armată. Nu a fost niciodată primul din clasă, clasându-se

Orice vizitator al Turciei va remarca imediat copleşitoarea prezenţă fizică a lui Mustafa Kemal Ataturk. Portretele lui apar în fiecare clădire publică, în birouri oficiale şi la majoritatea firmelor private.
(Muzeul Atatiirk al Independenţei şi Războiului)

pe locul doi doar o singură dată. Spre deosebire de el, contemporanul şi rivalul său, Ismail Enver, a fost primul în clasa sa de la Academia de Război, s-a căsătorit cu fiica sultanului şi, ca ministru de Război, a devenit conducătorul de facto al Imperiului Otoman în timpul Primului Război Mondial. De fapt, ambiţiile personale ale lui Kemal, comportamentul înţepat şi deciziile constant neinspirate de a-şi critica superiorii i-au afectat adesea cariera şi l-au plasat în poziţii de o importanţă marginală.

iernai conducând o paradă a biruinţei după victoria din Războiul de ndependenţă, la Smirna (Izmir), în 1922. în Turcia se folosesc mai mite motive pentru a-l înfăţişa pe Kemal în perioada republicană, 'rintre acestea: Kemal şi generalii săi, prezenţa copiilor şi a ţăranilor, steagului naţional turc şi a soldaţilor.

(Muzeul Ataturk al Independenţei şi Războiului)

Acest lucru l-a forțat să consume timp şi energie pentru a-şi face din nou loc pe scena principală. S-a aflat deseori în fața unui viitor profesional nesigur. Cu toate acestea, hotărârea şi ambiția sa neobosită l-au ajutat mereu să facă față greutăților şi să revină asumându-şi poziții de o responsabilitate crescândă.

Mustafa Kemal Ataturk s-a bucurat de o viață de soldat activ. A fost neînfricat în lupta corp la corp şi era foarte inteligent. Kemal s-a dovedit de neclintit în susținerea modernizării şi a occidentalizării țării sale şi un patriot înflăcărat. A trăit şi a acționat într-o lume a bărbaților şi s-a bucurat de țigări, de conversații, de băutură şi de jocuri de cărți, până târziu în noapte, cu prietenii săi apropiați, în cele din urmă, ciroza l-a răpus la vârsta de 57 de ani. Kemal a fost însurat pentru o scurtă perioadă şi a adoptat mai mulți copii ulterior.

După ce a condus armata naționalistă la victorie în Războiul de Independență (1921-1922), Kemal a devenit preşedintele noii Republici Turce, rămânând în funcție până la moarte, în 1938. In această poziție, a creat aproape singur o republică parlamentară modernă, de tip occidental şi laică, latinizând alfabetul, interzicând fesul otoman şi obligându-i pe toți cetățenii să îşi ia un nume de familie. El şi-a ales porecla de Ataturk sau „tatăl turcilor". Kemal a apărut pe coperta revistei *Time* în 1923 ca general şi din nou, în 1927, ca om de stat. Moştenirea sa politică şi militară rezistă şi azi şi este în continuare o figură venerată în Turcia modernă.

ANII TIMPURII

Mustafa Kemal (cunoscut ulterior cu numele de Ataturk şi care va fi numit Kemal în continuare, în această carte) s-a născut în 1881, la Thessaloniki (Salonic), în ceea ce este acum nordul Greciei. Data precisă a naşterii nu a fost înregistrată, dar, ca preşedinte al Turciei, şi-a ales ziua de 19 mai pentru scopuri ceremoniale. Părinţii săi au fost Aii Riza, funcţionar public care a murit în 1888, şi Ziibeyde, care a trăit cât să fie martora victoriilor militare ale fiului său, în 1923.

Băiatul avea păr blond şi ochi albaştri, fapt care pare să confirme originile albaneze ale tatălui său. Aii Riza şi Ziibeyde au avut idei contrare în privinţa tipului de educaţie pe care ar fi trebuit să îl urmeze Mustafa, mama dorind ca acesta să frecventeze o şcoală islamică tradiţională, iar tatăl dorind o educaţie laică pentru fiul său. Au ajuns la un compromis, iar Mustafa a început
o şcoală islamică, dar s-a încris la o şcoală pregătitoare civilă de stat, la vârsta de şapte ani. Circulă două anecdote despre cum a dobândit cel de al doilea nume, cel de Kemal, care înseamnă „perfecţiune", în timpul şcolii pregătitoare. Intr-o versiune, era cel mai bun la matematică şi merita să primească un titlu, în timp ce în alta în clasă erau, pur şi simplu, doi elevi cu numele de Mustafa, iar profesorul a ales să îi diferenţieze adresându-i-se unuia din ei cu numele de Mustafa Kemal. Totuşi, principalul său biograf susţine că, probabil, şi-a ales numele ca un tribut adus faimosului poet otoman Namik Kemal.

Mama lui Kemal, Züheyde. Tatăl lui, Aii Riza, a servit în armată pentru o scurtă perioadă ca locotenent şi a fost apoi transferat în serviciul vamal. Ca şi mama sa, Kemal aveau ochi albaştri şi păr blond. Originile etnice ale familiei nu sunt sigure, dar a afirmat mereu că strămoşii săi erau nomazi turci, care s-au stabilit în Balcani după cucerire. (Mesut Uyar)

în 1894, Kemal a intrat la Şcoala Militară Pregătitoare din Salonic *(Askeri Riiştiyesi),* după care s-a înscris la liceul militar în ceea ce este astăzi Bitola, în Macedonia *(Manastir Askeri îdadidi).* în Manastir a legat o prietenie apropiată, de o viaţă, cu Omer Naci şi Aii Fethi (mai târziu Okyar). Aici, Kemal a luat pentru prima dată contact serios cu literatura şi istoria occidentală. S-a arătat foarte interesat de Revoluţia Franceză şi de panteonul său asociat de gânditori iluminişti, incluzându-i pe Comte, Montesquieu, Rousseau şi Voltaire. Napoleon l-a fascinat în mod deosebit. Matematica a rămas materia la care era cel mai bun, dar a muncit din greu pentru

fik»

„împreună cu prietenii săi la Beirut, în 1906“ este explicația acestei fotografii. Kemal este pe primul rând, primul din stânga, împreună cu ceea ce pare a fi statul major al regimentului școlii de artilerie al Armatei II.

(Mesut Uyar)

a deveni fluent în franceză, direcție în care nu a înregistrat progrese semnificative. în acest timp, a izbucnit un război de gherilă împotriva stăpânirii otomane în zona deluroasă din împrejurimi, supuşii greci, slavi şi bulgari luptându-se pentru independență. Trebuie menționat că Ismail Enver, cunoscut ulterior sub numele de Enver Paşa, era şi el elev la Manastir, fiind cu doi ani mai mare decât Kemal. Această relație, care îl va plasa pe Enver mereu în fața lui Kemal, va continua până la sfârşitul Primului Război Mondial.

Kemal a terminat al doilea din clasă şi şi-a construit
0 reputaţie pentru capacităţile sale intelectuale şi de conducător, ceea ce l-a făcut apt pentru admiterea la Academia Militară Otomană *(Harp Okulu)* din districtul europenizat al Istanbulului, Pera. Kemal s-a descurcat bine şi a fost numit sergent cadet la două luni de la admitere. Perseverenţa sa în a învăţa franceză a dat roade şi
1 s-a acordat rarul privilegiu de a purta peste tresele de sergent o panglică indicând fluenţa într-o limbă străină. S-a împrietenit imediat cu Aii Fehti, Kazim (mai târziu Ozalp), Nuri (mai târziu Conker) şi Aii Fuat (mai târziu Cebesoy). La academia militară, Kemal s-a concentrat asupra materiilor de specialitate, dar şi-a petrecut mult timp studiind şi politica. Un istoric afirmă că „se transforma într-un soldat profesionist ambiţios politic şi cu conştiinţă politică". Din nou, Kemal a excelat din punct de vedere academic, a terminat al optulea din 459 şi a fost numit locotenent de infanterie în februarie 1902.

Chiar dacă era turc şi cetăţean otoman, tânărul Kemal era, fără nici o îndoială, un european ca educaţie şi viziune. A crescut în cele mai europene dintre oraşele imperiului - Salonic era cel mai cosmopolit oraş al imperiului, Bitola era un oraş de provincie, dar locuitorii săi erau, în majoritate, creştini, iar Pera era cât se poate de europeană, cu baruri şi viaţă de noapte. Kemal a făcut tot posibilul pentru a stăpâni mai multe limbi europene. A studiat şi a devenit fluent în franceză şi, ulterior, în germană şi citea asiduu în trei limbi. Era atras de tehnologia occidentală şi de ideile europene într-o epocă şi într-un loc unde asemenea activităţi erau considerate subversive şi revoluţionare. A avut înclinaţii spre viaţa academică, dar în perioada petrecută la academia militară a deprins şi gustul pentru

%

alcool, tutun, joc de cărţi şi femei. Cu toate acestea, nici una dintre aceste activităţi nu i-a afectat progresul academic sau succesul de cadet militar.

Rezultatele academice ale lui Kemal l-au făcut să se califice pentru admiterea la prestigioasa Academie Otomană de Război *(Harp Akademisi)* - un colegiu de stat major care era imaginea în oglindă a Academiei Prusace de Război *(Kriegsakademie*). Ca şi în cazul instituţiei germane, curriculumul riguros de trei ani era gândit pentru a produce ofiţeri de stat major calificaţi, care aveau să se alăture diviziilor administrative ale elitistului stat major general otoman. Kemal a terminat al cincilea din 43, pe 11 ianuarie 1905, şi a fost numit căpitan de stat major în corpul statului major general. Această promovare l-a separat imediat de ofiţerii generaţiei sale, iar dosarul său a fost transferat la o direcţie specială a statului major, care se ocupa de numirile absolvenţilor academiei de război. In practică, membrii corpului statului major general erau numiţi în anumite locuri de încartiruire ale statului major şi se aflau prin rotaţie, periodic, la comanda trupelor. Promovarea lor era accelerată şi era aproape imposibil pentru absolvenţii altor şcoli militare să devină generali în armata otomană.

Acesta a fost punctul în care Kemal a fost remarcat de armată ca având calităţile necesare pentru un post de înaltă comandă.

Salonicul otoman la începutul secolului alXIX-lea. Oraşele otomane din Europa, unde a crescut Kemal, erau marcat europene. Salonicul în special era un oraş înfloritor, cu cea mai mare populaţie de evrei din Europa. (David Nicolle)

La Academia de Război, Kemal a început să fie interesat de politică şi s-a alăturat unui grup clandestin de ofiţeri care gândeau la fel ca el şi care se opuneau regimului reacţionar şi opresiv al sultanului Abdulhamid al II-lea. împreună cu prietenii lui, Aii Fuat şi Ismail Hakki, Kemal a scos un ziar de opoziţie scris de mână şi care circula clandestin. Dar, la puţină vreme după absolvire, poliţia secretă a sultanului i-a descoperit pe complotişti şi i-a arestat pe cei trei ofiţeri. Au evitat la mustaţă închisoarea sau exilul şi carierele lor au fost salvate prin intervenţia unor ofiţeri superiori din statul major. Conducerea statului major i-a numit apoi atât pe Kemal, cât şi pe Aii la Armata V Otomană, care îşi avea atunci cartierul general în Damasc, Siria.

Acest fapt i-a scos efectiv din calea pericolului, din punct de vedere politic, dar le-a oferit misiuni marginale, la periferia armatei. Acesta a fost primul dintr-o serie de incidente din cariera lui Kemal, fiind obligat să ocolească traseul cel mai rapid spre un post superior de comandă.

VIATA DE MILITAR

A

Ofițerii de stat major nou promovați trebuiau să servească în toate cele trei ramuri de bază ale armatei (infanterie, artilerie şi cavalerie) pentru a se familiariza cu elementele fundamentale ale vieții de armată şi cu principalele tipuri de armament. In practică, prima misiune pentru un proaspăt locotenent otoman era un soi de serie deliberată de experiențe menite a oferi experiență profesională unui novice, mai degrabă decât o repartizare la un anumit regiment, care ar fi avut ca rezultat un ataşament şi prietenii de o viață. Ajungând în Siria, Kemal a fost repartizat inițial la Regimentul 30 Cavalerie, unde a participat la instruirea soldaților şi a condus operațiuni minore de contrainsurgență împotriva triburilor şi bandelor locale de rebeli arabi. Apoi a fost numit la un batalion independent de puşcaşi din Palestina, unde a condus instrucția în deşertul Negev şi a patrulat la frontiera egipteană. A rămas activ din punct de vedere politic şi deloc mulțumit de guvernarea otomană învechită şi pradă tradiției. în vara sau toamna anului 1905, Kemal a ajutat la înființarea unui grup politic secret numit Patria şi Libertatea *(Vatan ve Hiirriyet)* şi a călătorit în zona ocupată de Armata V, organizând alte grupuri secrete. Crezând că Siikru Paşa, inspectorul de artilerie al Armatei III din Salonic, nutrea simpatii pentru societățile secrete, Kemal a falsificat documente de învoire din motive medicale

şi s-a deplasat în oraşul său natal, unde a început să organizeze grupuri de opoziţie secrete.

Scăpând ca prin urechile acului să fie capturat, s-a întors în Siria, dar grupul pe care l-a lăsat în urma lui a devenit nucleul mişcării de rezistenţă. în 1906, a fost trimis la o şcoală de artilerie şi a fost promovat la gradul de căpitan de stat major *(kolagasi)* în 1907. Fiind în siguranţă pentru moment, a făcut cerere să fie transferat la Salonic şi a fost retrimis în octombrie la cartierul general al Armatei III Otomane, care îşi avea garnizoana în oraş.

întorcându-se la Salonic la jumătatea lunii septembrie 1907, Kemal a descoperit că un grup revoluţionar matur evoluase în absenţa sa şi că fusese exclus din conducerea acestuia. Grupul era condus de Talât Paşa şi era parte a Comitetului Uniunii şi Progresului (CUP) revoluţionar, sau Junii Turci, cum era cunoscut în Occident. Kemal s-a alăturat conducerii armatei, care era ea însuşi o pepinieră a mişcării antiguvernamentale, în timp ce doi alţi ofiţeri, care erau deja staţionaţi în zona Armatei III, maiorul de stat major Enver şi maiorul adjutant Ahmet Djemal, i s-au alăturat lui Talât în formarea „centrului intern" al CUP. Kemal, sosit printre ultimii în zonă, s-a alăturat CUP ca simplu membru, prin februarie 1908. In iunie, Kemal a fost numit în conducerea căilor ferate la Armata III, ca inspector pe linia Skopje. Această mutare l-a îndepărtat şi mai mult de centrul mişcării politice.

în provinciile balcanice ale Imperiului Otoman revoluţia a izbucnit în iulie 1908 şi, când revolta a început să ameninţe Tripolitania otomană, Kemal a fost trimis acolo în septembrie pentru a calma mulţimea.

Căpitanul Mustafa Kemal în 1907. Este relativ „neuzat" în bătălie în această perioadă a vieții și pare să reflecte calmul epocii eduardiene târzii. (Mesut Uyar)

A avut succes şi, deşi izolat la Tripoli, Kemal a câştigat experiență valoroasă în diplomație, luare a deciziilor şi gândire strategică. între timp, sultanul Abdulhamid, răspunzând la presiunile CUP, a reînființat parlamentul. Kemal s-a întors la Salonic în ianuarie 1909 pentru a prelua postul de şef al statului major al Diviziei 17 Infanterie de Rezervă. Pe 13 aprilie 1909, soldații reacționari din Istanbul au condus o contrarevoluție, obligând conducerea CUP să fugă din capitală. Ofițerii membri ai CUP din Armata II şi Armata III au organizat rapid un atac asupra capitalei pentru a repune guvernul în drepturi. O armată provizorie cu două divizii, botezată Armata Operațională sau de Acțiune *(Hareket Ordusu),* sub comanda lui Mahmut Şevket Paşa, a intrat în Istanbul şi a restaurat ordinea şi guvernul. Membru al CUP, Kemal a fost şeful de stat major al unei divizii aflate sub comanda lui Huseyin Hiisnii Paşa.

Din nou, Kemal s-a trezit lăsat în afara cercului în care se luau decizii de către Enver, care se întorsese în grabă din postul de la Berlin.

Intorcându-se la viaţa de garnizoană din Salonic, Kemal a servit scurte perioade de timp la cartierul general al Armatei III şi a avut o misiune de instruire a trupelor. Apoi, Kemal s-a izolat şi mai mult susţinând public faptul că ofiţerii ar fi trebuit să renunţe la a mai fi membri în partide politice.

Ofiţeri ai Armatei de Acţiune a lui Mahmut Şevket Paşa în drum spre Istanbul, în 1909, pentru a repune în drepturi guvernul Kemal se află în dreapta, aplecându-se pentru a-şi aranja servieta cu documente.

(Mesut Uyar)

Statul major al Armatei de Acțiune în 1909. Kemal se află în al doilea rând, al zecelea din stânga. (Mesut Uyar)

Cu toate acestea, îşi câştiga deja o reputație timidă ca unul care era interesat serios de o reformă militară şi tradusese câteva manuale de instrucție germane în turca otomană. A călătorit în Franța ca observator la manevrele din Picardia, în vara anului 1910. în ianuarie 1911, Kemal a devenit şeful de stat major al Corpului XV de Armată şi apoi comandant al Regimentului 38 Infanterie. A continuat să critice public, de data aceasta într-un raport scris împotriva generalilor de armată cu privire la manevrele

de instrucție prost planificate. Aceasta a dus la eliberarea lui din funcție şi renumirea, în septembrie, la Divizia Operațiuni a statului major general otoman. Dezamăgit de faptul că ofițerii superiori nu reuşiseră să îl protejeze, în octombrie 1911 Kemal s-a oferit voluntar pentru un post în Libia, care era provincie otomană invadată şi ocupată de Italia.

Incapabil să combată eficient dominația navală a italienilor sau să consolideze provincia, statul major general otoman a decis să trimită câțiva ofițeri pentru a ajuta garnizoana locală şi triburile în războiul de gherilă. Obiectivul era epuizarea resurselor italiene şi erodarea dorinței acestora de a continua să ocupe oraşele de coastă şi litoralul. Dându-se drept ziarist, Kemal a ajuns în Egipt şi a trecut frontiera libiană în decembrie. Era parte a unui grup de ofițeri voluntari iubitori de aventură, care îi mai includea pe Enver, Nuri, Aii Fuat şi Omer Naci, care aveau misiunea de a aduna trupele regulate otomane înfrânte şi de a organiza triburile Senussi pentru a duce un război de gherilă împotriva italienilor. Enver era la comanda generală şi Kemal s-a ocupat de sectorul Derna din martie 1912, unde a comandat câteva sute de soldați otomani, ceva artilerie uşoară şi mitraliere, dar şi 8 000 de membri ai triburilor. Kemal i-a organizat şi i-a condus în raiduri neobosite de hărțuire. A devenit un maestru în operațiunile care cereau o mare mobilitate. A dat şi câteva bătălii corp la corp, de tipul loveşte şi fugi, dar şi un număr de asalturi convenționale, care au integrat forțe regulate şi neregulate. Oamenii lui au încolțit peste 15 000 de soldați italieni şi i-au izolat pe coastă. într-una dintre confruntări, Kemal a suferit o rană uşoară la ochiul stâng, dar s-a întors în luptă.

Kemal şi-a lăsat barbă şi stă în centrul unui grup de ofiţeri otomani din Libia, în 1911. Aceştia s-au oferit voluntari pentru a organiza, instrui şi conduce membrii tribului Senussi, vizibili în spate, într-un război de gherilă împotriva armatei italiene.

(Mesut XJyar)

A avut un succes deosebit pe care l-a atribuit capacităţii de a impune disciplina forţelor sale neregulate.

La începutul lui octombrie 1912, în timp ce Kemal era implicat în Libia, Liga Creştină Balcanică - formată din Muntenegru, Serbia, Grecia şi Bulgaria - a declarat război Imperiului Otoman. Acesta a fost momentul care i-a obligat pe otomani să îşi abandoneze campania neregulată din Libia. Spre mirarea ofiţerilor care luptau în Libia, guvernul otoman a încheiat un tratat de pace

Având în continuare gradul de căpitan, Kemal, stând jos, la stânga, cu alți ofițeri otomani, în Libia. Kemal şi câteva sute de soldați din armata regulată otomană au condus 8 000 de soldați din trupele neregulate în sectorul Derna, din decembrie 1911 până în octombrie 1912. A condus foarte eficient raiduri foarte mobile de tipul „loveşte şi fugi", pornind din deşert, împotriva italienilor aflați pe coastă.

(Mesut Uyar)

cu Italia, pe 18 octombrie 1912. Kemal s-a întors la Istanbul o lună mai târziu. Experiențele lui de conducere a triburilor în condiții de deşert i-au consolidat ideile despre forța inerentă a războiului neregulat şi despre înțelegerea modului în care mici grupuri de oameni înarmați motivați pot fi extrem de letale.

Ceea ce este acum cunoscut sub numele de Primul Război Balcanic mergea foarte prost pentru otomani şi aproape imediat au pierdut mult teritoriu în Macedonia şi Tracia. Kemal a ajuns exact în momentul în care bulgarii victorioşi izolaseră oraşul Edirne şi peninsula Gallipoli şi se loviseră fără succes de liniile defensive ale otomanilor la ţatalca, aflată la doar 36 de kilometri de capitală. Pe 21 noiembrie 1912, Kemal a fost numit şef de operaţiuni al forţelor otomane care fuseseră izolate în peninsula Gallipoli şi a fost promovat la gradul

Soldaţi otomani demoralizaţi in Războaiele Balcanice, în timpul epidemiei de holeră de la sfârşitul anului 1912. Acestor soldaţi li se citesc pe faţă înfrângerea şi disperarea, iar această imagine a persistat în memoria colectivă a planificatorilor militari din Europa, ducând la o subestimare a armatei otomane în 1914.
(David Nicolle)

de maior *(binbaşi)* o săptămână mai târziu. Şi-a petrecut următoarele câteva luni lucrând la îmbunătăţirea liniilor de apărare împotriva unei invazii amfibii şi întărind liniile care traversau istmul Bulair. Un armistiţiu a fost semnat de un guvern otoman ezitant, lucru care a scăzut pentru scurt timp ritmul războiului. Cu toate acestea, Enver, care rămăsese la Istanbul, a condus faimosul Raid asupra Sublimei Porţi în ziua de 23 ianuarie 1913 şi a răsturnat guvernul, instalându-l pe Mahmut Şevket Paşa ca mare vizir. Armistiţiul a căzut şi armata otomană a lansat imediat un asalt amfibiu asupra bulgarilor la Şarkoy, pe 10 februarie. Armata lui Kemal a primit ordinul de a lansa un atac frontal de sprijin asupra poziţiilor extrem de bine apărate ale bulgarilor de la Bulair. Deşi planul operaţional şi tactic al lui Kemal a fost meticulos, infanteria bulgară aflată în tranşee, sprijinită de mitraliere şi artilerie, i-a măcelărit pe otomani. Pierderile au fost extrem de mari, cu 6 000 de morţi şi 18 000 de răniţi, dar, cu toate acestea, luptele au continuat în peninsulă.

Guvernul otoman demoralizat a încheiat un al doilea armistiţiu la sfârşitul lui 1913, punând punct efectiv Primului Război Balcanic. Totuşi, aproape imediat, învingătorii nu s-au mai înţeles în privinţa modului în care avea să fie împărţită Macedonia otomană, iar Bulgaria şi-a atacat foştii aliaţi pe 29 iunie 1913, declanşând cel de al Doilea Război Balcanic. Otomanii nu au participat la acest război, dar au profitat imediat de slăbiciunea Bulgariei pentru a recuceri oraşul Edirne. Forţa condusă de Kemal, acum organizată ca armată cu două corpuri de armată, în colaborare cu Armata ţatalca, a atacat pe 22 iulie, înaintând până la graniţa actuală a Bulgariei.

Experiențele sale ca şef de operațiuni la nivel de corp de armată şi de stat major în războiul convențional s-au completat cu cele de comandant de trupe neregulate în războiul de gherilă din Libia. într-o scurtă perioadă de timp, Kemal a avut ocazia să şlefuiască planuri defensive, să planifice şi să execute operațiuni de luptă ofensive deliberate sau nepregătite şi să coordoneze o operațiune de urmărire. Mai mult, această gamă extinsă de operațiuni de luptă la nivel operațional a fost condusă în condițiile oferite de Europa de Sud, mai degrabă decât în deşertul cu care fusese obişnuit până atunci.

Kemal s-a întors la Istanbul şi a poposit în casa prietenului şi binefăcătorului său, locotenent-colonelul Aii Fethi, care era şi unul dintre membrii importanți ai CUP.

Tabăra Corpului VIII de Armată otoman. în ciuda concepțiilor cunoscute despre armata otomană, era o forță foarte disciplinată şi bine instruită, aşa cum demonstrează şi această fotografie. Principalul punct slab era baza logistică inadecvată, care s-a dovedit în mod repetat a fi insuficientă pentru a susține operațiuni de luptă de intensitate crescută în secolul XX.
(David Nicolle)

Fethi şi-a dat demisia din armată pentru a deveni secre- tar-general al CUP. Acest fapt a dat naştere unei lupte pentru putere pe care Fethi a pierdut-o, ajungând, până la urmă, ambasador la Sofia, în Bulgaria. Din păcate pentru Kemal, asocierea lui cu Fethi şi criticile continue aduse unor aspecte politice şi militare l-au marginalizat din nou. A fost trimis să-l însoțească pe Fethi ca ataşat militar la Sofia, pe 20 noiembrie 1913.

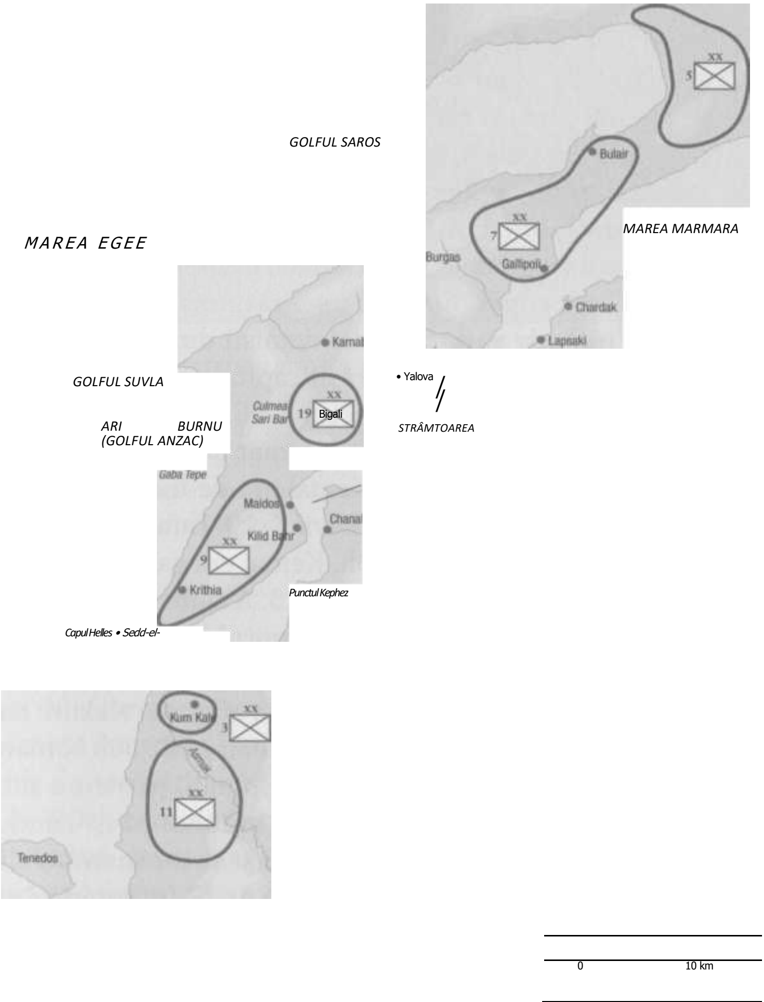
Deşi acum era efectiv înlăturat din centrul de putere de la Istanbul, şi-a revenit rapid intrând pe scena mondenă de la Sofia.

In ianuarie 1914, Enver a devenit ministru de Război, instalând efectiv guvernul condus de un triumvirat din CUP, format din Enver, Talât şi Djemal, care va rămâne la putere până la sfârşitul Primului Război Mondial. La Sofia, Kemal a fost promovat la gradul de locote- nent-colonel *(yarbay)* pe 1 martie 1914. în calitatea sa de ataşat, a transmis informații Direcției a 2-a (Spionaj) a statului major otoman. Kemal avea suspiciuni în ce îi privea pe bulgari şi credea că aceştia făceau planuri de a recupera Edirne şi nici nu avea încredere în germani.

Evident, când a scris toate acestea în mod deschis în rapoartele sale, a intrat din nou în conflict cu statul major general otoman, care se afla atunci în plin proces de întâmpinare şi de integrare în armata otomană a noii misiuni militare germane a generalului Otto Liman von Sanders. Deşi Kemal admira maşinăria de război germană, acest moment a reprezentat începutul unei profunde ure față de influența politică şi militară în creştere a Germaniei în afacerile Imperiului Otoman.

Primul Război Mondial a izbucnit în august 1914, dar, în ciuda unei alianțe cu Germania, Imperiul Otoman

Peninsula Gallipoli,
25 aprilie 1915

şi-a păstrat neutralitatea până în noiembrie. în timp ce armata otomană se mobiliza pentru război şi se deplasa spre posturi, Kemal devenea din ce în ce mai nerăbdător la Sofia. Desigur, a scris câteva scrisori prietenilor săi întrebând dacă Germania avea să câştige războiul şi care erau țelurile CUP în viitoarea confruntare armată. La intrarea în război, armata otomană a suferit înfrângeri dezastruoase la Sankamiş în Munții Caucaz, în deşertul Sinai şi în valea Tigrului, în Mesopotamia. în privat, Kemal a criticat operațiunile armatei şi a scris statului major general solicitând o misiune operațională, indiferent de postul pe care l-ar fi ocupat. Cum nu i s-a răspuns, a luat în considerare inclusiv varianta unei demisii din armată. în cele din urmă, când Enver a părăsit capitala pentru a conduce ofensiva din Caucaz, adjunctul lui Enver, care era şi prieten cu Kemal, i-a ordonat imediat să intre în serviciul activ. Noua misiune a lui Kemal era de încorporare şi de instruire a nou activatei Divizii 19 Infanterie, pentru a servi în peninsula Gallipoli. Kemal era gata de plecare şi a părăsit Sofia pe 20 ianuarie 1915. A ajuns la Tekirdag, pe malurile Mării Marmara, la începutul lui februarie, unde a găsit doar Regimentul 57 Infanterie care îi aştepta sosirea. Spre marea lui uimire, Kemal a aflat că celelalte două regimente de infanterie care trebuiau să fie sub comanda sa fuseseră trimise pe frontul egiptean, pentru a întări alte divizii. Pe 25 februarie, i s-a ordonat să îşi conducă forțele în oraşul Eceabat (Maidos) şi să reconstituie divizia. în câteva zile, Regimentele 72 şi 77 Infanterie i s-au alăturat, la fel cum au făcut-o câteva batalioane de artilerie, cavalerie, personal medical şi trupe de sprijin. Divizia lui Kemal era acum la capacitate maximă, deşi nu fusese niciodată instruită la un loc, ca unitate.

O companie de infanterie a armatei otomane ocupând o zonă de adunare lângă frontul de la Gallipoli, în 1915. Unitatea pare a fi odihnită şi disciplinată. Odată expuse luptei de tranşee, uniformele şi echipamentul soldaților se uzau rapid şi erau rareori înlocuite. Mai mult, se observă absența gropilor de protecție împotriva barajelor de artilerie, întărind ideea că unitatea se află mult în spatele frontului, pregătindu-se să intre în prima linie. (David Nicolle)

în acest moment, evenimentele se desfăşurau rapid în zona Mediteranei, consiliul de război britanic hotărând să scoată Imperiul Otoman din război pentru a deschide liniile de aprovizionare către colega de alianță, Rusia.

Pe 19 februarie 1915, flota aliată a început o serie de atacuri pentru a suprima forturile de pe malurile Dardanelelor şi a demina canalul însuşi. Atacurile au culminat cu o tentativă de proporții de a sparge blocada din strâmtoare pe 18 martie, la finalul căreia Aliații înfrânți pierduseră trei nave de luptă şi aveau încă trei grav avariate. în schimb, Aliații au decis să lanseze o campanie

Corpurile de armată australian şi neo-zeelandez au aterizat chiar înaintea zorilor, pe 25 aprilie 1915, în punctul numit de otomani Ari Burnu. Se observă terenul extrem de accidentat care începe aproape imediat după plaja îngustă.

(AWM PS1484)

Generalul Otto Liman von Sanders. La origine ofiţer de cavalerie în armata prusacă, Liman von Sanders a fost trimis la Istanbul în 1913 pentru a comanda misiunea militară germană însărcinată cu reorganizarea armatei otomane. Nu cunoştea limba turcă şi manifesta un dispreţ general pentru armata otomană şi ofiţerii săi. Cu toate acestea, admira foarte mult tenacitatea, stoicismul şi eroismul soldaţilor otomani.

(AWM J00200)

terestră pentru a cuceri peninsula Gallipoli, forțându-i astfel pe otomani să îşi abandoneze pozițiile de apărare. Această acțiune a dus la masarea Forței Expediționare Mediteraneene din Egipt, căreia îi fusese încredințată misiunea de a conduce o invazie amfibie a peninsulei cu obiectivul de a cuceri platoul Kilid Bahr, din partea din spate a forturilor de pe coastă.

Proasta securitate operațională a Aliaților i-a făcut pe otomani să afle despre aceste planuri şi un Enver îngrijorat a hotărât să întărească mijloacele de apărare ale peninsulei. Pe 26 martie 1915, Enver a activat noua Armată V Otomană şi a plasat-o sub comanda generalului german Otto Liman von Sanders. Noua armată avea şase divizii de infanterie organizate în două corpuri de armată, unul din acestea fiind Corpul III, incluzând Divizia 19 Infanterie a lui Kemal. Liman von Sanders a făcut mici schimbări la planurile defensive, care datau, de fapt, din timpul serviciului lui Kemal din peninsulă, din vremea Primului Război Balcanic din 1913. Lucru important, pe 7 aprilie, a desemnat divizia lui Kemal drept rezervă a Armatei V şi a mutat-o la nord de Eceabat spre o zonă de adunare care îşi avea centrul în micul sat Bigali. La prima întâlnire cu Liman von Sanders, Kemal a fost întrebat dacă credea că germanii ar putea să câştige războiul, la care acesta, deloc surprinzător, a răspuns că încă nu era convins de acest lucru. Cu toate acestea, Kemal, şeful său de stat major, maiorul Izzettin (ulterior țalislar), şi comandanții săi de regiment şi-au antrenat intensiv soldații pentru război cu exerciții de tragere, marşuri lungi şi rapide şi exerciții de luptă.

Serviciile de informații otomane credeau că 70 000 de soldați aliați erau hotărâți să ia cu asalt peninsula

şi chiar aşa era. Otomanii ştiau că aceştia vin şi şi-au repetat continuu planurile şi exercițiile antiinvazie. Ceea ce nu ştiau era momentul exact al debarcărilor sau punctele precise în care Aliații aveau să debarce. Drept rezultat, Armata V a plasat forțe mai puțin importante să păzească plajele şi a poziționat rezerve mai serioase în spatele lor, în ideea de a-şi aduna forțele odată ce erau identificate debarcările propriu-zise. Ca forță de rezervă pentru Armata V, divizia lui Kemal era desemnată să se deplaseze imediat în orice direcție. Ca să folosim cuvintele faimosului canadian din Primul Război Mondial, Billy Bishop, decorat cu Victoria Cross, „când te afli pe marginea prăpastiei, trebuie să îți testezi forța", şi, pe măsură ce se apropia sfârşitul lunii aprilie 1915, loco- tenent-colonelul Mustafa Kemal şi Divizia 19 Infanterie se aflau pe marginea prăpastiei.

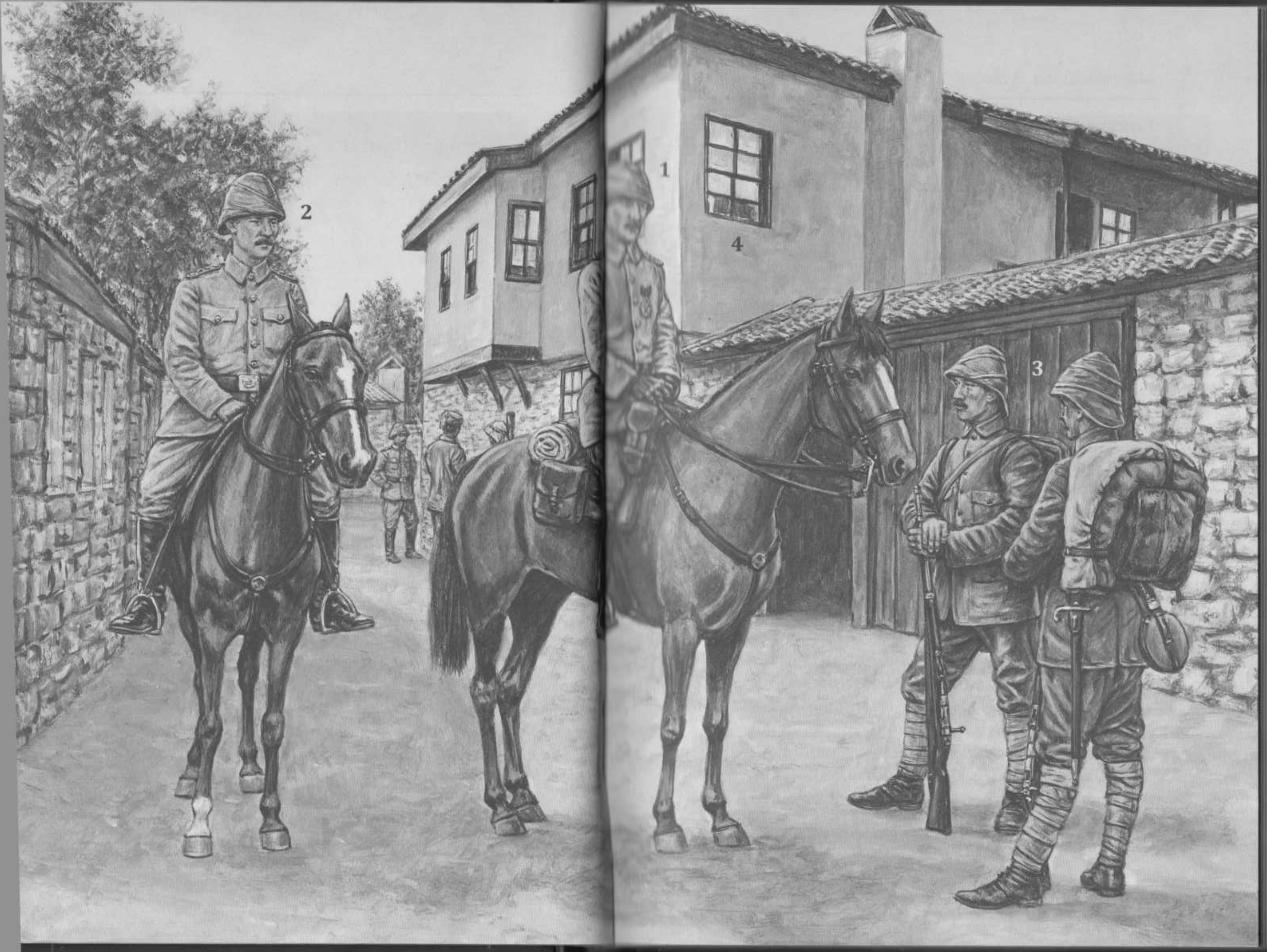
ORA DESTINULUI

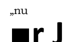
Este dificil şi probabil incorect să se identifice o oră anume a destinului pentru Mustafa Kemal. Este cel mai cunoscut pentru contraatacurile sale decisive asupra corpurilor de armată australian şi neo-zeelandez (ANZAC) de la Gallipoli, pe 25 aprilie 1915. Totuşi, în fazele ulterioare ale campaniei a comandat un grup tactic de dimensiunea unui corp de armată care a jucat un rol la fel de decisiv în oprirea celui de al doilea atac britanic din golful Suvla. De fapt, tocmai acțiunile lui Kemal din confruntările de la Suvla (sau bătăliile de la Anafarta, cum sunt cunoscute în Turcia), de pe 9-28 august 1915, l-au adus în atenția publicului otoman. Mai târziu în timpul războiului, în Siria, faptul că a comandat retragerea Armatei VII Otomane, după înfrângerea de la Megiddo, în septembrie 1918, a reprezentat, fără dubii, cea mai mare realizare militară a sa. Mai mult, în 1922, în timpul Războiului Turc de Independență, reconstituirea de către Kemal a armatei naționaliste şi campania sa genială de încercuire, cunoscută drept „Marea Ofensivă", au ieşit, de asemenea, în evidență. Prin urmare, această secțiune va analiza patru puncte decisive din cariera lui Kemal - de locotenent-colonel comandant de divizie, de colonel comandând un grup la nivel de corp de armată, de general-maior comandant de armată şi de feldmareşal comandând un grup de armată.

Omul destinului

Locotenent-colonelul Mustafa Kemal **[1],** la comanda unei divizii de infanterie otomane, în faţa cartierului său general din sătucul Bigali, cu aghiotantul său **[2],** la ora 7.00, pe 25 aprilie 1915. A alertat şi a pregătit regimentele Diviziei 19 Infanterie pentru a-i întâmpina pe australienii invadatori. Doi soldaţi din Regimentul 57 Infanterie **[3],** cea mai bună unitate a lui Kemal şi primul regiment cu care va ataca în acea zi, sunt gata să străbată în marş drumul anevoios care îi va duce la poziţiile ANZAC de pe plajă. în prezent, casa din Bigali **[4]** este muzeu.

Kemal a ajuns pe culmea care dădea spre plajă pe la jumătatea dimineţii şi a văzut că australienii se aflau în plină înaintare. A adunat soldaţii otomani în retragere şi a întărit forţele cu propriul Regiment 57. în acest loc, Kemal a dat faimosul ordin „Nu vă ordon să atacaţi, vă ordon să muriţi... şi, în acelaşi timp, alţii vor veni să vă ia locul". Kemal a continuat să organizeze o serie de atacuri de infanterie şi de artilerie puternice care i-au zguduit pe australieni şi le-au distrus moralul. Atacurile sale au fost atât de înverşunate încât, mai târziu în acea noapte, generalul-locotenent Sir William Birdwood, comandant al ANZAC, i-a cerut generalului Sir lan Hamilton permisiunea de a retrage forţa de debarcare, la care Hamilton le-a spus australienilor să fie pregătiţi şi „să săpaţi, săpaţi, săpaţi", cuvinte care au devenit faimoase. Cum ziua se apropia de sfârşit. Liman von Sanders l-a numit pe Kemal comandant al frontului de la Ari Burnu (plaja ANZAC), cu comandă unitară asupra unităţilor otomane care ţineau pe loc forţele ANZAC. în decurs de o săptămână, Kemal comanda elementele cele mai importante din patru divizii de infanterie, reuşind aproape să îi împingă pe australieni înapoi spre mare, înainte ca situaţia să se stabilizeze. Performanţa lui Kemal la comanda unor forţe importante, în situaţie de criză, i-a conferit reputaţie de lider în luptă şi a consolidat încrederea generalului Otto Liman von Sanders în calităţile sale.

2
1
4
3

Comandant de divizie şi de grup

Masiva invazie aliată din peninsula Gallipoli a început cam cu o oră înaintea zorilor zilei de 25 aprilie 1915, când britanicii au debarcat la capul Helles, din vârful peninsulei, iar australienii pe ceea ce va deveni cunoscută drept Plaja ANZAC, în mijlocul peninsulei. Aceste debarcări au avut loc în sectorul Diviziei 9 Infanterie, din zona de responsabilitate a Copului III Armată. Un rol central în planul diviziei îi juca Regimentul 27 Infanterie al locotenent-colonelului Şefik, aflat în rezervă lângă Eceabat. Alertat de debarcarea de pe Plaja ANZAC, Şefik a ordonat celor două batalioane ale sale să înainteze pe la ora 6.00 dimineaţa, pentru a contraataca invadatorii. Pe la 8.30, oamenii lui aveau contact vizual clar cu elemente care înaintau ale Diviziei 1 Infanterie australiene.

Printr-o coincidenţă, Kemal se trezise devreme în acea dimineaţă, pentru a pregăti Regimentul 57 Infanterie pentru instrucţie, iar regimentul se pregătea să se deplaseze. Primind rapoartele debarcărilor, şi-a alertat întreaga divizie la ora 5.30 şi a dat ordin detaşamentului de cavalerie să plece în recunoaştere pe rutele spre Koja Chemen

Divizia 19 Infanterie, Gallipoli, 25 aprilie 1917

57C><] l—m 9
l—m F
iFI 2GI] a fii i i i

Esat Paşa într-un post de artilerie în timpul campaniei de la Gallipoli, din 1915. Esat avea mai curând o înfăţişare de bunic, dar care ascundea capacităţi tactice de lider combatant cu experienţă. In bătălie, juca un rol decisiv şi era în stare să aducă forţa combatantă la punctul critic. După Gallipoli, Esat avea să ajungă la comanda Armatei III din Caucaz.
(ATAŞE)

Tepe, un deal-cheie de unde se vedeau debarcările ANZAC. Kemal a aşteptat nerăbdător ordinele, dar nu a venit nici unul. La 7.00 dimineaţa, din proprie iniţiativă, a ordonat Regimentului 57 Infanterie, unei baterii de artilerie şi detaşamentului său medical să urmeze rutele cavaleriei înainte şi a notificat comandantului Corpului III acţiunile sale. Kemal şi aghiotantul său au început de asemenea să înainteze. Alertat de Corpul III de faptul că Kemal se deplasa în sectorul său, comandantul Diviziei 9 Infanterie

i-a ordonat lui Şefik să îşi coordoneze contraatacul cu Divizia 19 Infanterie. Kemal a ajuns la Chunuk Bair pe la 9.40 şi a revitalizat imediat defensiva obosită. Fapt devenit notoriu, le-a ordonat soldaţilor care rămăseseră fără muniţie pentru puşti să îşi monteze baionetele şi să aştepte atacul inamicului. In timp ce propriul Regiment 57 Infanterie a început să sosească, Kemal a coordonat un atac combinat cu Regimentul 27 Infanterie. In acest moment, Kemal le-a spus soldaţilor faimoasele cuvinte: „Nu vă ordon să atacaţi... Vă ordon să muriţi". Pe la 12.30, ambele regimente au înaintat într-un contraatac rapid orchestrat cu grijă („rapid“, în termeni de doctrină, înseamnă o operaţiune care este planificată în timp ce se desfăşoară şi care nu beneficiază de repetiţii. Termenul opus este de operaţiune „deliberată"), sprijinite de artilerie şi de mitraliere. Deşi depăşiţi numeric, otomanii care erau mai proaspeţi i-au lovit pe australieni, care erau epuizaţi şi prost poziţionaţi pentru a respinge un atac.

Concentrarea forţei combatante a lui Kemal şi a lui Şefik i-a spulberat pe australieni şi a prăbuşit rapid nivelul de încredere al acestora. Important este că le-a oprit înaintarea şi s-a dovedit decisivă în a ţine inamicul consemnat într-un perimetru mic.

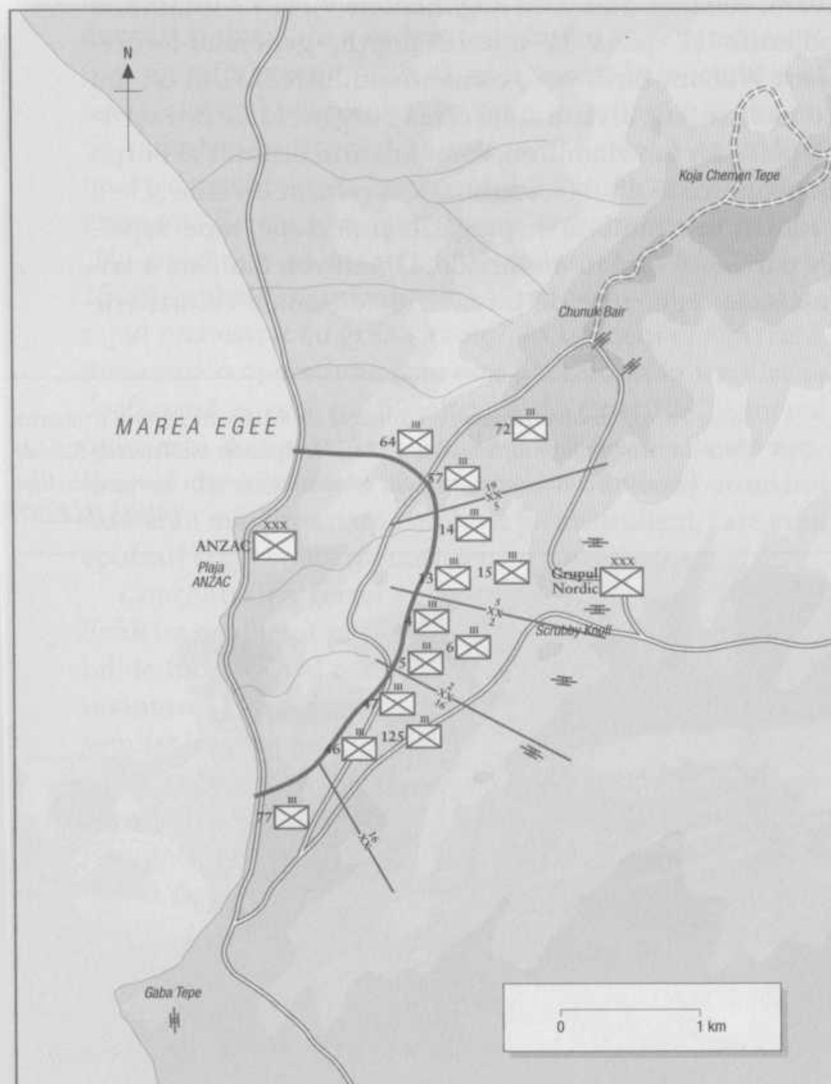
Pe măsură ce trecea ziua, Kemal le-a ordonat regimentelor sale să înainteze, pentru a înconjura complet perimetrul în expansiune al ANZAC. Decizia sa anterioară de a-şi deplasa regimentele fără ordin a fost răsplătită când Esat Paşa, comandantul Corpului III, i-a confirmat ordinul şi l-a numit comandant al Frontului Ari Burnu (ANZAC) la primele ore ale după-amiezii, însărcinându-l pe Kemal cu responsabilitatea tactică pentru întregul cap de plajă ANZAC. Esat i-a transferat

lui Kemal şi comanda Regimentului 27 Infanterie din cadrul Diviziei 9 Infanterie. Spre sfârşitul după-amiezii şi seara, Kemal a atacat cu Regimentele 72 şi 77 Infanterie odihnite şi, până la miezul nopţii, generalul-locote- nent William Birdwood, comandantul ANZAC, şi cei doi comandanţi de divizie ai săi cereau urgent să fie retraşi de pe plajă. Sir Ian Hamilton, comandantul britanic al Forţei Expediţionare din Mediterana, le-a refuzat cererile şi le-a ordonat în schimb să fie pregătiţi şi să „sape, sape, sape". Pe parcursul următoarelor zile, Liman von Sanders a trimis şase regimente de infanterie adiţionale cu artilerie

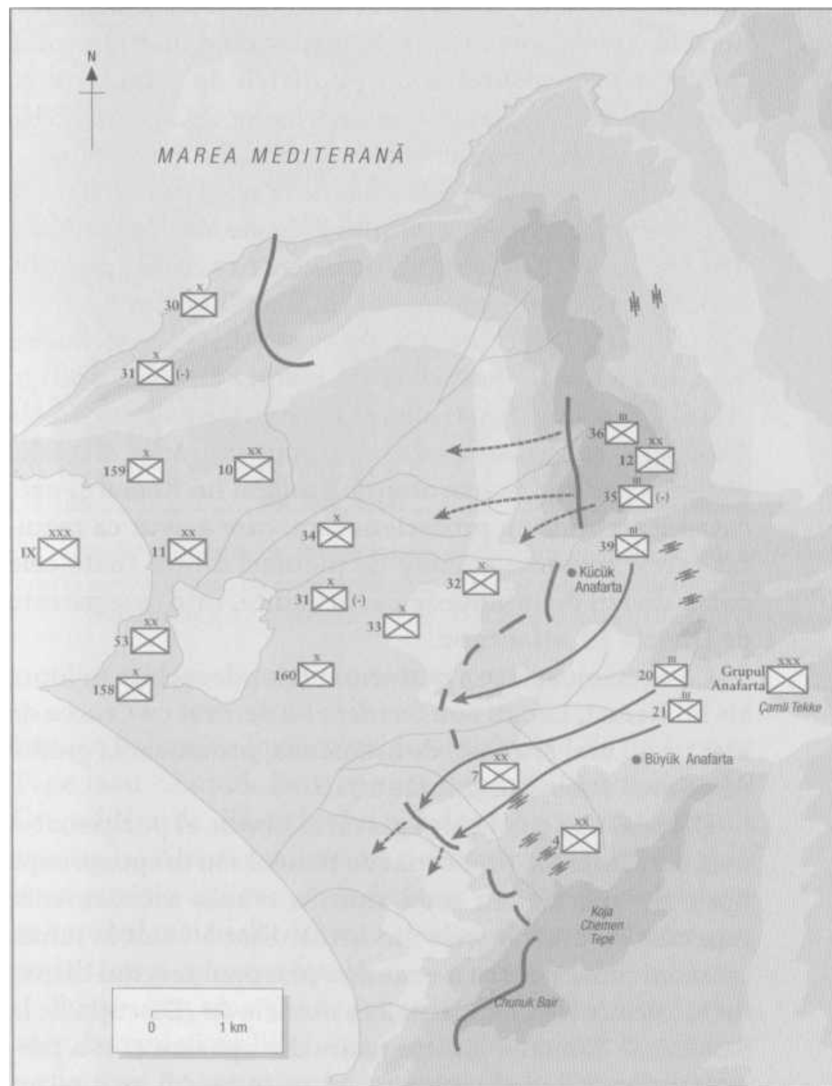
Enver Paşa a absolvit Academia Otomană de Război în 1903 şi a avansat într-un ritm uimitor. în ianuarie 1914, a fost numit ministru de Război. Era charismatic, inteligent, dar adesea neglijent în luarea deciziilor. (AWMH12357)

Perimetrul ANZAC, 19 mai 1915

Contraatacul lui Mustafa Kemal, 9 august 1915

în sprijinul lui Kemal, care a lansat o serie de contraatacuri violente. Deşi fără succes, aceste atacuri au reuşit să restrângă forțele ANZAC intr-un perimetru mic şi vulnerabil, Kemal comandând de pe un teren înalt. In total, comanda echivalentul a câteva divizii de infanterie cu micul său cartier general de divizie. Pe 29 aprilie 1915, Esat Paşa a fost numit comandant al Grupului Nordic, iar Kemal s-a întors la comanda de la nivel de divizie.

Folosind întăririle odihnite trimise de Enver Paşa, Armata V a făcut un efort maxim pentru a zdrobi pozițiile ANZAC. In schimb, comandantul Grupului Nordic, Esat, a planificat un atac nocturn masiv cu patru divizii pentru data de 19 mai. Lansat cu o oră înainte de ivirea zorilor, atacul a fost un dezastru monumental pentru că trupele ANZAC îl detectaseră şi îi aşteptau pregătiți. Trebuie observat ordinul foarte atent plănuit al lui Kemal şi executarea acestuia cu profesionalism, care a avut ca rezultat ratele cele mai scăzute de pierderi dintre toate cele patru divizii de infanterie participante, rate înregistrate de Divizia 19 Infanterie.

Ca o recunoaştere a performanțelor deosebite în luptă ale lui Kemal, Liman von Sanders l-a decorat cu Crucea de Fier pe 23 mai şi a fost, de asemenea, promovat la gradul de colonel *(albay)* pe 1 iunie 1915.

Divizia lui Kemal ținea sectorul nordic al poziției otomanilor, iar el era preocupat de flancul său drept aproape lipsit de apărare. In mod tipic, a trimis avertismente repetate lui Esat. In cele din urmă, Esat a venit la jumătatea lui iunie pentru a examina personal terenul disputat în ceea ce este cunoscut sub numele de „Discuția de la Sazlidere". Kemal a indicat gaura din apărare şi şi-a prezentat viguros ideile, observând că inamicul ar fi putut

Statul major al Diviziei 19. Statele majore ale diviziilor otomane de infanterie erau mici în comparație cu cele occidentale aliate. Un stat major de divizie otomană tipic includea circa 12 ofițeri, față de cei 70 ai unui stat major de divizie britanic. (Mesut Uyar)

trimite în luptă o forță considerabilă peste Koja Chemen Tepe (sau Chunuk Bair), punct nepăzit, flancând astfel Grupul Nordic. Esat şi şeful său de stat major au respins analiza lui Kemal catalogând-o drept impracticabilă şi au lăsat poziția aşa cum era, doar cu puncte de observație pe terenul mai înalt. Aceasta avea să se dovedească o greşeală tactică aproape fatală.

Puşi în fața situației de a nu putea acționa pe frontul de vest, britanicii au hotărât să conducă un atac important pe flancuri, în conexiune cu un asalt de amfibii de sprijin,

pentru a sparge blocada de la Gallipoli. Pe 6 august 1915, trupele ANZAC, sprijinite de Corpul X de Armată, au lansat un atac exact acolo unde prevăzuse Kemal că avea să se întâmple. Cunoscut adesea astăzi sub numele colectiv de „Goful Suvla“, turcii numind aceste bătălii Anafarta şi Conkbayin, principalul atac britanic a avut ca scop capturarea celui mai înalt punct din peninsulă, de la Chunuk Bair. Planul Aliaților a derapat rapid din cauza incredibil de proastei comenzi a Corpului X şi datorită planurilor greşite făcute de trupele ANZAC. De partea otomană s-au remarcat relațiile de comandă confuze, care au dus la întârzierea sosirii întăririlor. Pentru a rectifica această stare de fapt, Liman von Sanders, nerăbdător, l-a plasat pe Kemal la comanda Grupului Anafarta nou format, alcătuit din şase divizii, pe 8 august.

Oficial, deşi în continuare doar colonel, Kemal era acum comandant de corp de armată. Kemal a consolidat imediat apărarea şi a lansat un contraatac puternic, pe care l-a condus personal, dislocând inamicul din pozițiile ocupate. Lucru cunoscut, a fost lovit în piept de un şrapnel pe 10 august, lovitură deviată de ceasul său de buzunar. Fără să fie disturbat de acest incident, a continuat să comande fără pauze. A stabilizat situația, care, din nou, a întors frontul otoman pe poziție defensivă, după care i-a oferit ceasul avariat lui Liman von Sanders, drept amintire.

Aliații nu au fost în stare să spargă liniile otomanilor şi au fost confruntați cu problema creşterii numărului de trupe. Convinşi că această campanie nu putea fi un succes, britanicii s-au hotărât să se retragă şi au terminat evacuarea peninsulei la începutul lui ianuarie 1916. Kemal nu a asistat la retragere pentru că fusese

evacuat din motive medicale, fiind epuizat, în noiembrie, dar, după această campanie, şi-a consolidat statutul de comandant de corp de armată curajos şi hotărât.

Kemal a preluat comanda Corpului XVI de Armată din Edirne, pe 27 ianuarie 1916, care a fost trimis pe frontul din Caucaz în martie. A ajuns în oraşul Diyarbakir, din sud-estul Anatoliei, şi a fost promovat general-maior *(tiimgeneral)* la 1 aprilie 1916.

Corpul său de armată a traversat încet vechile linii de comunicaţie ale imperiului şi doar la jumătatea verii trupele erau aliniate lângă lacul Van. în ofensiva de vară a Armatei II Otomane, Corpul XVI s-a deplasat

Colonelul Mustafa Kemal, prin august 1915, comandant al Grupului Anafarta, privind spre poziţiile inamice. Această fotografie simbol, înfăţişând nivelul de intensitate cu care comandantul se apleacă la propriu spre inamic, este una dintre imaginile cele mai îndrăgite şi mai populare ale lui Atatiirk în Turcia de azi. (AWMA05319)

spre oraşul Muş şi l-a capturat. Operaţiunile lui Kemal au fost bine planificate şi s-au caracterizat prin mişcări tactice extrem de rapide, efectuate de infanteria sa. In curând, şi Bitlis a căzut în mâinile forţelor lui Kemal. Proasta coordonare interarmate a marcat negativ ofensiva, care s-a oprit la sfârşitul verii. Kemal a fost numit la comanda întregii Armate II în octombrie 1916 şi apoi a controlat o situaţie foarte liniştită, ambele părţi încercând să înlocuiască pierderile pe parcursul iernii şi primăverii care au urmat.

Un ofiţer inferior îi dă raportul colonelului Mustafa Kemal, evident obosit, în timpul campaniei de la Gallipoli. Kemal poartă casca distinctă, ***Enveriye,*** *botezată după Enver Paşa, care a gândit-o personal, şi cizme de călărie.*

(AWM A05288)

Enver Paşa decorându-l pe unul dintre ofiţerii lui Kemal; Kemal stă în dreapta. în ciuda conflictelor personale şi a criticilor publice repetate aduse de Kemal politicilor sale strategice, Enver a recunoscut talentul lui Kemal şi valoarea acestuia în efortul de război.
(Mesut Uyar)

Comanda armatei

La sfârşitul lui iunie 1917, Kemal a participat la o şedinţă de strategie la nivel înalt în Alep, la care Enver şi-a dezvăluit planurile de a forma un grup de armată comun otomano-german, pentru a recuceri Bagdadul într-o operaţiune ofensivă importantă. Comanda noului grup de armată a fost dată generalului german Erich von Falkenhayn. Enver i-a oferit şi lui Kemal comanda noii Armate VII Otomane, care se forma atunci lângă Damasc şi care era desemnată drept componentă a noului grup de armată. Kemal a acceptat şi a preluat comanda pe
8 august. Politica a intervenit din nou în cariera lui Kemal

atunci când Djemal, Falkenhayn şi Enver au început să se certe dacă Armata VII ar fi trebuit sau nu să se deplaseze la Bagdad sau spre frontul extrem de ameninţat din Sinai, în Palestina. Desigur, Kemal şi-a expus opiniile foarte clar şi acestea s-au dovedit a fi critici serioase la adresa strategiei ofensive de bază.

Pe 20 septembrie 1917, Kemal a trimis copii ale unui raport care nu i se solicitase lui Enver, Talât (ministru de Interne la acea vreme) şi marelui vizir, exprimându-şi îngrijorările referitoare la efortul deficitar de război al otomanilor. Kemal începea prin a sublinia situaţia strategică nefavorabilă, vina principală fiind, în opinia sa, a germanilor. Apoi avansa ideea că turcii ar trebui să renunţe la toate operaţiunile ofensive (precum ofensiva de la Bagdad) şi să plaseze imperiul într-o defensivă strategică. A continuat spunând că, decât să irosească resursele din ce în ce mai reduse în atacuri fără finalitate, toate acele trupe suplimentare ar fi trebuit ţinute în rezervă pentru a fi dedicate opririi ofensivelor importante ale Aliaţilor. în plus, Kemal recomanda ca germanii să fie scoşi din majoritatea poziţiilor de comandă, pentru că el credea că se foloseau de turci pentru propriile interese. Kemal încheia cu recomandarea ca Armata VII, aflată sub comanda sa, să fie trimisă în Sinai, să ajute la apărarea Palestinei, mai degrabă decât să încerce recucerirea Bagdadului. Era o critică brutală unică la adresa gândirii strategice ofensive a lui Enver, care era ministru de Război, şi o condamnare la fel de brutală a aliatului german al imperiului.

Mai mult decât atât, Kemal nu s-a putut abţine să nu facă un schimb de scrisori pline de furie cu Falkenhayn, în care îşi exprima aceleaşi preocupări. Desigur, toate acestea

Kemal la comandă

Colonelul Mustafa Kemal în tranşee, 6 august 1915. Kemal studiază înaintarea britanicilor din golful Suvla către sectorul ocupat de Divizia 19, pe culmea Conkbayiri. Două zile mai târziu, comandantul Armatei V Otomane, generalul Otto Liman von Sanders, avea să-l numească pe Kemal comandant al nou formatului Grup Anafarta, înlocuind un comandant care dezamăgise. Având sarcina de a stăvili ofensiva aliată, Kemal a stabilizat din nou defensiva şi a lansat contraatacuri puternice pentru a opri înaintarea britanicilor. Pe 10 august, Kemal a înaintat pe furiş pe terenul dintre cele două linii ale combatanţilor pentru a conduce personal contraatacul devastator asupra Chunuk Bair, care a gonit inamicul de pe platou. A devenit faimos episodul în care, atunci când şrapnelul l-a lovit în piept, distrugând ceasul care i-a salvat viaţa, a strigat la cei care îl văzuseră lovit: „Linişte, nu lăsaţi ca oamenilor să le scadă moralul!" Ulterior, îi va oferi ceasul spart lui Liman von Sanders, drept amintire.

Până la mijlocul lui august, grupul lui Kemal avea să crească în dimensiune, pentru a include şapte divizii de infanterie şi un număr de regimente ataşate. De fapt, Grupul Anafarta era o mică armată mai degrabă decât un corp mare de armată. Până în septembrie 1915, sectorul lui Kemal îşi oprise înaintarea şi s-a instalat lupta de uzură din tranşee. Mai mult de şapte luni de lupte grele şi susţinute şi-au luat tributul din partea unui Kemal aparent invulnerabil şi, epuizat şi bolnav, acesta a fost evacuat din peninsulă şi dus la spital, pe 10 decembrie.

Comanda consistentă şi capabilă exercitată de Kemal asupra forţelor turceşti din peninsula Gallipoli a făcut să i se încredinţeze şi mai multe responsabilităţi şi poziţii înalte de comandă.
Va avansa rapid în 1916 la comanda unui corp de armată, iar în 1917 la comanda la nivel de armată de câmp.

i-au adus o tăioasă punere la punct din partea lui Enver, şi Kemal a demisionat din postul de comandant pe 4 octombrie. Nefiind genul care să suporte afronturile fără să riposteze, Kemal şi-a luat concediu la Istanbul şi a continuat să critice public efortul de război în iarna care a urmat. Fapt deloc surprinzător - şi în ciuda sprijinului de care a beneficiat pentru a lua din nou un post de comandă -, armata nu l-a mai angajat. Deprimat de lipsa de activitate şi suferind de probleme renale, a făcut cerere de concediu medical pentru un tratament în Austro-Ungaria şi şi-a petrecut două luni la Karlsbad.

Kemal nu avea să stea prea mult timp pe tuşă. Noul sultan otoman, Vahdettin - care a luat numele de Mehmet al Vl-lea - era un admirator al lui Kemal şi el este cel responsabil de reabilitarea sa în serviciul activ. Situația operațională şi tactică din Palestina, în vara anului 1918, poate fi descrisă doar ca disperată, iar Mehmet al Vl-lea a cerut ca Kemal să fie din nou numit la comanda Armatei VII, care fusese trimisă în Siria şi nu la Bagdad. Enver a cedat, iar Kemal a preluat comanda armatei pe
7 august 1918. Armata VII era una dintre cele trei armate de câmp desemnate să facă parte din Grupul de Armate Yildirim, care se afla acum sub comanda fostului comandant al lui Kemal de la Gallipoli, generalul german Liman von Sanders. Pe hârtie, armata era un instrument militar puternic, format din două corpuri de armată, fiecare cu două divizii de infanterie şi cu câte un corp de artilerie. Cei doi comandanți de corp de armată ai lui Kemal erau prietenii lui Aii Fuat şi ismet (ulterior înonii), care erau subordonați de încredere şi cu multă experiență. Cu toate acestea, frontul din Palestina ducea lipsă acută de oameni, provizii şi echipamente şi, deşi armata sa era

autorizată să aibă peste 60 000 de soldaţi, Kemal a descoperit că Armata VII avea mai puţin de 20 000 de oameni, dintre care doar 7 000 erau infanterişti. Mai mult, aceştia erau subnutriţi, iar animalele de povară de care depindeau mişcările tactice erau şi ele la fel de prost hrănite. în plus, grupul de armată a însărcinat Armata VII să ţină un front extins şi apoi nu a putut să pună la dispoziţie materialele necesare pentru a fortifica în mod adecvat tranşeele.

Pe 19 septembrie 1918, comandantul Forţei Expediţi- onare Britanice din Egipt, generalul Sir Edmund Allenby,

Generalul Otto Liman von Sanders, comandantul Grupului de Armată Yildirim în Palestina, în anul 1918. Pare a discuta un exerciţiu militar cu un ofiţer de marină, în timp ce oficialii turci şi ofiţerii austro-ungari îi ascultă comentariile. (AWMH13382)

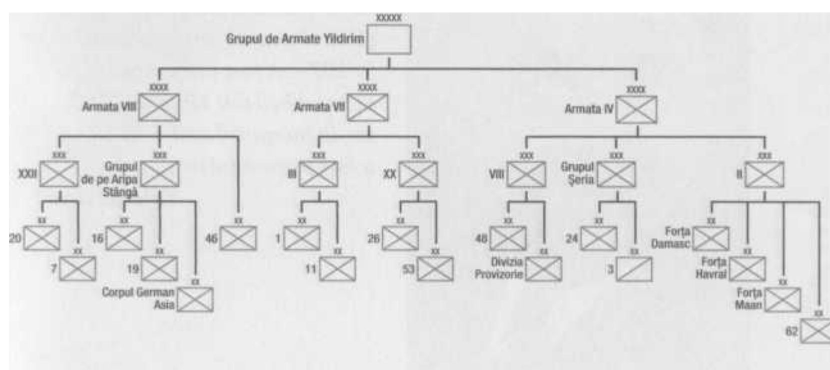

a lansat ofensiva îndelung aşteptată în Palestina. Cunoscută în Marea Britanie ca Bătălia de la Megiddo, Allenby a intenționat să rupă liniile otomane şi să conducă o campanie de anihilare prin încercuire cu ajutorul cavaleriei. Armata lui Allenby a lovit Corpul XXII de Armată al Armatei VIII Otomane pe flancul din extrema dreaptă, adiacent Mării Mediterane, cu o superioritate de 12 la unu la numărul de oameni şi de patru la unu la piesele de artilerie. Atacul a început în zori şi, în doar două ore, armata lui Allenby a rupt complet liniile Armatei VIII şi i-a epuizat toate resursele disponibile.

în memoriile sale, Liman von Sanders a amintit că pe la ora 7.00 dimineață Armata VIII a încetat să mai existe ca forță combatantă. Allenby şi-a dezlănțuit apoi prin breşă Corpul de Cavalerie format din trei divizii complete de cavalerie, cu ordine să se îndrepte spre oraşul Nablus, unde era localizat cartierul general al Armatei VII a lui Kemal, şi să încercuiască inamicul.

Comandanții otomani nu au fost surprinşi de operațiunile de derutare ale lui Allenby în valea fluviului Iordan şi se aşteptau la o ofensivă britanică importantă în sectorul Armatei VIII. Prin urmare, Kemal nu a fost surprins când aviația britanică i-a bombardat cartierul general la ora 5.00, în dimineața de 19 septembrie, lăsându-l fără linii telefonice. La puțin timp după aceea, britanicii au lovit Corpul III al lui îsmet, cu un atac de sprijin, dar în sectorul lui Kemal exista puțină presiune reală. A doua zi, Kemal a putut să transfere câteva batalioane de la Corpul XX pentru a întări Corpul III. Deşi propriile linii rezistau, Kemal a fost forțat să reacționeze la forța imensă de cavalerie şi infanterie care amenința să îi cuprindă flancul drept. Şi-a anunțat comandanții că intenționează să retragă linia defensivă

Grupul de Armate Yildirim, Palestina, sfârşitul lui septembrie 1918

şi să se mute spre nord. A pus Corpul III să blocheze inamicul, în timp ce Corpul XX a rupt contactul şi s-a retras. Veştile despre înfrângerea catastrofală a Armatei VIII s-au răspândit rapid în rândurile Armatei VII şi Kemal a avut dificultăţi în a păstra moralul trupelor. Cu toate acestea, Kemal şi-a retras armata în ordine şi a început deplasarea spre nord-est, către Biesan. Din păcate, cavaleria lui Allenby, aflată în mişcare rapidă, l-a învins în acest loc şi a traversat fluviul Iordan, blocându-i retragerea.

De la cartierul său general de la Beyti Hasan, Kemal a reacţionat la fel de rapid şi a ordonat unităţilor sale care ajunseseră în est să traverseze fluviul. Cu resturile Armatei VIII la nord, cea mai mare parte a forţelor lui Kemal au traversat cu bine fluviul Iordan în noaptea dintre 23 şi 24 septembrie. Urmărit fără încetare de inamic, Kemal i-a încetinit pe britanici cu o operaţiune de acoperire, condusă de Divizia 3 Cavalerie, în timp ce a retras Armata VII la Dera, pe 27 septembrie.

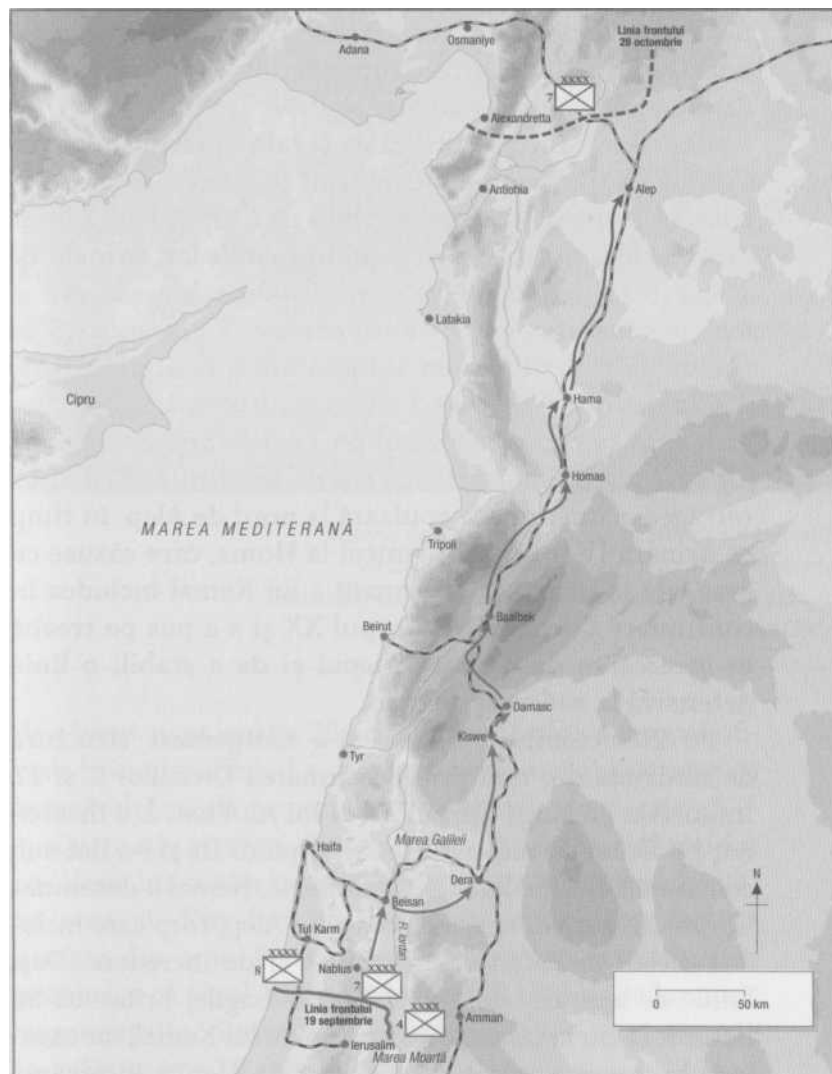

ismet inonii a absolvit Academia Otomană de Război în 1906. A servit în postul de comandant de corp de armată şi de armată şi s-a retras din armata turcă în 1927. A fost preşedinte al republicii din 1938 în 1950, iar, la începutul anilor 1960, a fost prim-ministru.

(Mesut Uyar)

între timp, cavaleria indiană şi cea australiană se grăbeau pe coastă, spre vest, către Damasc, iar arabii lansau atacuri minore asupra căii ferate Hijaz. Alertat de faptul că o eventuală capturare a Damascului avea să prindă în capcană aproape întregul grup de armată, Liman von Sanders i-a ordonat lui Kemal să mute formaţiunile în poziţii de blocare, la sud-vestul oraşului. Mărşăluind rapid spre nord, vreme de două zile, Corpul III al lui îsmet a ajuns în gara Kisve, la periferia Damascului, pe 30 septembrie, pivotând la vest exact la timp pentru a stabili o linie defensivă firavă. Aceasta a oprit din înaintare cavaleria inamică. Kemal a poziţionat Divizia 3 Cavalerie pe flancul stâng al lui îsmet şi a folosit Corpul XX al lui Aii Fuat pentru a-i bloca pe arabi, sperând să ţină deschisă ruta de scăpare destul de mult pentru a-şi retrage forţele. Resturile Armatelor IV şi VIII i-au urmat şi au trecut cu succes prin Damasc. Cu toate acestea, britanicii au împins forţele epuizate ale lui Kemal înapoi şi au intrat în Damasc

Retragerea Armatei VII de la Megiddo, 19 septembrie - 28 octombrie 1918

pe 1 octombrie. Diviziile 26 şi 53 Infanterie ale lui Kemal, ca şi Divizia 3 Cavalerie au fost prinse în capcană şi forţate să se predea. Deşi Armata VII şi-a pierdut unele dintre formaţiunile de luptă, această manevră defensivă dificilă a salvat indiscutabil grosul supravieţuitorilor Grupului de Armată Yildirim de la moarte sigură.

Kemal s-a retras spre calea ferată spre Baalbeck cu Corpul XX, pe care l-a reconstruit folosindu-se de Diviziile 24 şi 43 Infanterie, în timp ce Corpul III a blocat drumurile la nord de Eski Han. în spatele lor, Armata IV a organizat apărarea oraşului Homs. Aceasta era o locaţie geografică importantă pentru că era punctul de convergenţă pentru căile de înaintare spre nord în Siria, din moment ce pe coastă nu erau drumuri bune. Deşi britanicii au cucerit Homsul pe 3 octombrie, înaintarea lor spre nord era acum extrem de încetinită. Kemal îşi retrăgea acum armata epuizată la nord de Alep, în timp ce Armata IV întârzia inamicul la Homs, care căzuse cu şase zile în urmă. Mica armată a lui Kemal includea în continuare Corpul III şi Corpul XX şi s-a pus pe treabă în încercarea de a apăra Alepul şi de a stabili o linie defensivă la sud-vest de oraş.

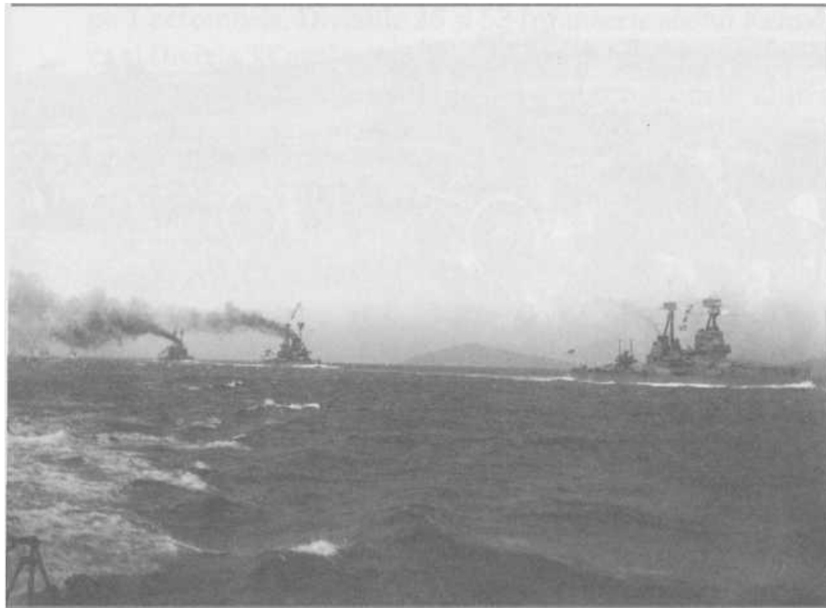
Pe 20 octombrie, Kemal şi-a reorganizat structura de comandă din nou prin desemnarea Diviziilor 1 şi 11 Infanterie pe lângă Corpul XX al lui Aii Fuat. L-a însărcinat pe îsmet cu reconstituirea Corpului III şi i-a dat sub comandă Diviziile 24 şi 43 Infanterie. Kemal a desemnat Corpul XX pentru apărarea oraşului Alep, corp care includea divizii de infanterie veterane şi de încredere. Deşi liniile de apărare ale oraşului erau fragile, britanicii au hotărât să nu ia cu asalt frontal liniile lui Kemal, iar cavaleria britanică a atacat la nord-vest de Alep în încercarea

Baterie de artilerie otomană în Palestina. Bateriile de artilerie otomane aveau patru tunuri scurte. Comandantul şi grupul său de observație sunt în stânga. (Mesut Uyar)

de a încercui oraşul pe 26 octombrie. Conform istoriei oficiale britanice, Kemal a apărut în persoană şi a condus cu mare îndrăzneală o operațiune de blocaj viguroasă.

Cu toate acestea, forțele sale erau prea reduse, iar cavaleria inamică a cucerit Alepul la ora 10.00 dimineața, în acea zi. Din fericire, Kemal a putut să-şi retragă armata din oraş. Până în acest moment, Armata IV se prăbuşise cu totul, lăsând Armata VII a lui Kemal ca unic supraviețuitor dintre cele trei armate otomane staționate în Palestina pe 19 septembrie.

*Vase aliate grăbindu-se spre Cornul de Aur din Istanhul. După armistițiu, navele Aliaților, conduse de **HMS Superb** aparținând Marinei Regale Britanice, au defilat prin Dardanele pe 12 noiembrie 1918 şi au ancorat în largul coastelor Istanbulului a doua zi. Ceea ce nu reuşise forța armelor în timpul campaniei de la Gallipoli era, în cele din urmă, îndeplinit.*

(AWM H18875)

Retrăgându-se din Alep, Kemal şi-a restabilit cartierul general la Katma şi s-a retras folosindu-se de diviziile Corpului XX pentru a păstra contactul cu inamicul. Neobositul Kemal şi-a mutat cartierul general la Raco şi a început să pregătească o nouă linie defensivă de-a lungul a ceea ce astăzi este granița de sud a Turciei. în spatele lui se afla Armata II Otomană care păzea coasta şi oraşul Adana, iar forțe ale acesteia erau însărcinate cu consolidarea

liniilor pe care le pregătise. Cu toate acestea, înainte ca Allenby să poată porni un atac în inima Anatoliei, Imperiul Otoman a negociat un armistițiu pe 30 octombrie, care a adus sfârşitul războiului. Germania l-a rechemat imediat pe Liman von Sanders, iar Mustafa Kemal a luat comanda frontului. Grupul de Armată Yildirim şi Armata VII au fost dizolvate pe 7 noiembrie 1918, iar Kemal a rămas la comanda Armatei II.

O retragere de succes în timp ce eşti urmărit agresiv de un inamic mai mobil este una dintre cele mai dificile operațiuni militare imaginabile. Este rar văzută în istoria militară şi mulți istorici consideră executarea cu succes a unei astfel de operațiuni drept amprenta de naştere a unui mare general. Trebuie notat controlul uimitor pe care Kemal l-a exercitat asupra armatei sale în circumstanțe aproape imposibile, la finalul cărora a păstrat în continuare o forță combatantă capabilă şi coerentă.

Kemal, armistiţiu si naţionalism

* » » »

Kemal este unul dintre ofițerii profesionişti care au ajuns să fie cunoscuți în istoria Turciei drept „grupul de ofițeri naționalişti". Când a fost limpede că Primul Război Mondial se va termina cu înfrângerea Germaniei şi a Imperiului Otoman, au devenit activi din punct de vedere politic, având drept scop păstrarea independenței şi a integrității teritoriale a statului turc succesor. In vara anului 1918, Kemal era în legătură cu unii dintre aceşti ofițeri, inclusiv cu Fethi (Okyar) şi Rauf (Orbay), care conspirau pentru înlocuirea guvernului CUP. Kemal a sperat să fie numit ministru de Război în noul guvern.

De-a lungul misiunii în retragerea din Alep, Kemal a rămas în legătură cu prietenii săi şi a cunoscut mereu pulsul afacerilor politice de la Istanbul. Totuşi, era încă foarte implicat în campania militară când cabinetul CUP a căzut, pe 10 octombrie, iar generalul în retragere Ahmet îzzet a format noul guvern în calitate de prim-ministru.

Kemal a exercitat presiuni puternice asupra apropiaților săi şi a încercat, fără succes, să îşi asigure un loc în noul guvern. Deşi Rauf a obținut un loc în cabinet, naționaliştii nu au putut să îl convingă pe îzzet să nu aprobe acordul de armistițiu al Aliaților. Când a primit textul complet al armistițiului, pe 3 noiembrie 1918, Kemal a fost înfuriat de termenii prin care se ceda Aliaților controlul unor locații-cheie precum Istanbul, Dardanele, tunelul Pozanti şi Moşul. Acest lucru l-a făcut să trimită telegrame în capitală prin care se opunea anumitor clauze din armistițiu, declarând că intenționează să se opună cu forța ocupației britanice din Iskenderun. îzzet i-a ordonat să predea paşnic oraşul şi apoi a demisionat imediat din funcția de prim-ministru - dar nu înainte de a-l demite şi pe Kemal. Pe 10 noiembrie 1918, Kemal a predat comanda Armatei II şi a plecat spre capitală cu trenul din Adana. A ajuns la Istanbul trei zile mai târziu pentru a găsi flota aliată ancorată în Cornul de Aur. Din nou, Kemal era încă în armată, dar fără post de comandă.

într-o perioadă scurtă de timp, Aliații au ocupat capitala, strâmtorile şi mare parte din Cilicia şi au pornit supervizarea demobilizării armatei otomane. Conform termenilor armistițiului, armata era redusă la 20 de divizii de infanterie anemice, totalizând mai puțin de 50 000 de oameni, şi la o cantitate foarte mică de echipament.

Kemal stând în fața purtătorului de drapel al regimentului. Regimentele și diviziile fostei armate otomane, care au trecut de partea naționaliștilor, și-a păstrat numărul, culorile, moștenirea și tradițiile și în armata turcă. (Mesut Uyar)

Ulterior, Tratatul de pace de la Versailles a văduvit Imperiul Otoman de provinciile sale din Orientul Mijlociu (Arabia, Yemen, Irak, Liban, Palestina și Siria), lăsându-l cu ceea ce era, în esență, Anatolia turcească. Mai mult, o succesiune de cabinete ineficiente au fost incapabile să-i împiedice pe italieni, greci și armeni să ocupe chiar și mai multe părți din Anatolia decât învingătorii. Drept rezultat,

a început o mişcare de rezistență din partea unui grup de ofițeri naționalişti la adresa acestei distrugeri bucată cu bucată a țării, imediat după primele zile ale ocupației.

La Istanbul, Kemal şi-a continuat maşinațiunile politice, dar nu a putut să îşi facă rost de un post de comandă sau de o poziție-cheie la statul major. De asemenea, nu a putut să obțină sprijin pentru cauza sa de a opri intervenția străină şi de a expulza forțele străine de pe teritoriul care rămânea imperiului. în acelaşi timp, vânarea şi încarcerarea foştilor lideri ai CUP, care erau acum considerați criminali de război, a început realmente în primele luni ale lui 1919, guvernul otoman încercând să îi îmbuneze pe Aliați în privința masacrării armenilor şi a proastelor tratamente aplicate prizonierilor de război. Mai mulți asociați politici şi militari ai lui Kemal au fost arestați, însă el a scăpat. Este neclar dacă Aliații voiau să fie arestat sau nu şi, chiar dacă era un membru al CUP şi naționalist ardent, numele lui Kemal nu este asociat azi cu nici unul dintre excesele care au caracterizat acest război.

Pe lângă obținerea unui portofoliu la Ministerul de Război pentru sine, cea mai presantă problemă pentru Kemal era demobilizarea în curs a armatei otomane, în primăvara lui 1919, ofițeri ai comisiei de control aliate, dintre care cei mai agresivi erau cei britanici, s-au deplasat în imperiul acum ciopârțit pentru a inventaria şi a colecta armele în vederea demilitarizării. Kemal s-a simțit încurajat când guvernul a numit mai mulți ofițeri naționalişti la comanda unor formațiuni importante din armată, inclusiv pe Fahrettin (Altay) la Corpul XII din Konya, pe Aii Fuat (Cebesoy) la Corpul III din Ankara şi pe Kâzim Karabekir la Corpul XV din Erzurum.

Toți aceştia serviseră la Gallipoli cu Kemal şi comandaseră unele dintre cele mai mari formațiuni rămase în armată după armistițiu. Mai mult, guvernul i-a oferit prietenului său Refet (Bele) comanda jandarmeriei otomane, o forță paramilitară extinsă şi bine antrenată, staționată în oraşele imperiului. Conform unui istoric, Kemal, Rauf şi ceilalți ofițeri au fost „primii planificatori militari ai Războiului Turc de Independență". în plus,

Kemal, iarna, pe frontul anatolian. Temperaturile iarna, pe înaltul platou anatolian, scad frecvent sub punctul de îngheț, făcând operațiunile militare extrem de dificile. Lipsa copacilor pentru lemn de foc şi lipsa cărbunelui nu numai că au afectat soldații, dar au împiedicat şi funcționarea câtorva locomotive cu aburi aflate în posesia naționaliştilor.
(Mesut Uyar)

fostul său camarad de arme, îsmet, erau un musafir frecvent în casa lui Kemal şi a ajutat şi el la formularea unui plan de acţiune.

Karabekir a plecat în est, hotărât să oprească armenii aflaţi în plină înaintare, în timp ce ceilalţi şi-au preluat posturile, la fel de hotărâţi să ascundă armele de inspectorii Aliaţilor. îşi riscau viaţa din moment ce sultanul ar fi făcut orice pentru a le face pe plac Aliaţilor, iar acţiunile lor îi plasau efectiv în rândurile criminalilor. în martie 1919, italienii au cucerit oraşul-port mediteraneean Antalya, în timp ce guvernul elen emitea pretenţii asupra Izmirului şi a zonei din jur, ca şi asupra regiunii pontice de pe coasta Mării Negre. Kemal şi-a continuat presiunile pentru a intra în serviciul activ sau pentru a obţine un post în guvern. în cele din urmă, pe
9 aprilie 1919, a fost numit inspector al Armatei IX, ceea ce, în arhitectura de comandă de inspiraţie germană pe timp de pace, echivala efectiv cu postul de comandant de armată. Nu era puţin lucru pentru Kemal, din moment ce Armata IX includea Corpul XV al lui Karabekir format din patru divizii de infanterie şi Corpul III al lui Aii Fuat, cu două divizii de infanterie.

De-a lungul acestei perioade, Kemal a avut întâlniri extinse cu Fevzi (ţakmak), şeful statului major general, şi cu succesorul său Cevat (ţobanli), care erau naţionalişti şi ei şi care susţineau pe ascuns visul pe care Kemal îl dorea realizat.

Pe 15 mai, în timp ce Kemal era încă la Istanbul, armata greacă a debarcat la Izmir cu intenţia de a-l anexa. Aceasta a fost o surpriză pentru guvern, care nu luase în serios *Megăli Idea* (Marea Idee) a prim-ministrului grec Venizelos, care avansase conceptul că o Grecie modernă

mai mare trebuie să înconjoare Marea Egee şi să includă Istanbulul şi vechea Ionie (litoralul estic al Mării Egee şi mare parte din Anatolia occidentală).

Pe 16 mai 1919, Kemal s-a îmbarcat pe vechiul vapor cu aburi *Bandirma* pentru a pleca spre Samsun, pe coasta Mării Negre. Inspectorii britanici au percheziţionat vaporul înainte de plecarea acestuia, în căutare de arme şi de mărfuri de contrabandă. Kemal a exclamat în timpul inspecţiei: „Nu luăm cu noi mărfuri de contrabandă sau arme, ci credinţă şi hotărâre". Kemal şi anturajul său personal au debarcat la Samsun pe 19 mai, care este celebrată ca sărbătoare naţională din 1935, şi a iniţiat o campanie de unire a mişcării naţionaliste de rezistenţă. Ulterior, în aceeaşi zi, britanicii au întrebat guvernul de ce au trimis un om să comande Armata IX, o armată combatantă care fusese ea însăşi desemnată ca subiect al demobilizării. Inspectorii britanici din Samsun au fost alertaţi pentru a monitoriza îndeaproape acţiunile lui Kemal şi l-au avertizat în mod repetat şi hotărât în privinţa sprijinirii grupurilor naţionaliste antiguvernamentale. Neimpresionat de aceste admonestări, Kemal a părăsit oraşul câteva zile mai târziu, după ce stârnise sentimente antigreceşti, îndreptându-se spre interior. Kemal a vizitat apoi garnizoane ale armatei şi jandarmeriei şi a trimis mesaje telegrafice tuturor cartierelor generale ale armatei, îndemnând comandanţii să ceară independenţă de sub ocupaţia străină. încurajate de proclamaţiile lui Kemal, grupuri naţionaliste de protest s-au format în oraşele imperiului, adesea în jurul comandanţilor şi unităţilor militare. Kemal s-a numit apoi singur inspector al Armatei III Otomane. Acţiunile provocatoare ale lui Kemal au stârnit reacţia imediată

a britanicilor care au cerut reducerea lui la tăcere, guvernul interzicând transmisiunile telegrafice ale mesajelor naționaliste care încurajau rezistența.

Majoritatea oficialilor de la telegraf au ignorat directiva guvernului şi Kemal a putut să trimită Circulara Amasya pe 21/22 iunie, explicând nevoia unui parlament național şi anunțând „un congres național" la Sivas. De fapt, congrese naționaliste provizorii erau deja înființate în mai multe provincii şi oraşe. Semnătura lui Kemal pe circulară era, de fapt, un act de rebeliune deschisă împotriva guvernului otoman. L-a adus şi în conflict cu Karabekir, care credea că acțiunile sale sunt prea radicale. Reacția guvernului s-a limitat doar la cererea ministrului de Interne să se întoarcă la Istanbul.

Kemal a mers la Erzurum, de unde şi-a trimis ultimul mesaj telegrafic spunând că formațiunile armatei nu ar mai trebui să se demobilizeze şi că trebuie oprită predarea armamentului şi a muniției către Aliați. Această acțiune s-a dovedit a fi prea mult pentru guvernul sultanului şi a provocat un răspuns energic la Istanbul. în noaptea de 8 spre 9 iulie 1919, Kemal a făcut un schimb tăios de telegrame cu ministrul de Război, la finalul căruia Kemal şi-a depus demisia din armată. Nu a fost imediat foarte clar ce avea să se întâmple, dar Karabekir a fost numit pentru a-l înlocui pe Kemal, deşi a refuzat să schimbe principiile de bază ale directivelor lui Kemal. în acelaşi timp, şi Refet şi-a prezentat demisia din armată şi, pe 23 iulie, Congresul regional de la Erzurum s-a deschis pentru a alege delegații pe care avea să îi trimită la Sivas, unde naționaliştii aveau de gând să țină un congres național. Purtând în continuare uniforma şi sprijinit de Karabekir, Kemal a avut o discuție politică încinsă cu reprezentanții din Trabzon,

Kemal ieşind din cartierul general al frontului de vest, în 1922. Kemal era un comandant-şef activ şi vizita adesea cartierele generale ale armatei pe frontul grecesc. A verificat personal toate planurile operaţionale importante atât din punct de vedere al concepţiei, cât şi ca grad de realizare a pregătirilor. (Mesut Uyar)

dar a reuşit, în cele din urmă, să conducă o delegaţie care să meargă la congresul de la Sivas. Mai important, s-a schiţat o doctrină politică prin care se respingea dezmembrarea imperiului de către ocupantul străin şi se afirma că armata era responsabilă pentru integritatea lui teritorială. Intre timp, forţele greceşti încercuiseră Izmirul şi începuseră înaintarea spre interior.

Congresul de la Sivas s-a deschis pe 4 septembrie 1919. Guvernul a ordonat arestarea lui Kemal şi a trimis o trupă de cavalerie kurdă pentru a-l prinde. Kemal a primit avertismente şi un detaşament de cavalerie turcesc i-a interceptat cu succes pe kurzi. Acest lucru i-a permis lui Kemal

să îi convingă pe mulți dintre delegații de la congres să ajungă la un consens în rândurile naționaliştilor, care au adoptat ideile Congresului de la Erzurum. Din nou, guvernul a dat un răspuns slab, contradictoriu, care părea să îmbrățişeze pozițiile naționaliştilor. în cele din urmă, Congresul de la Sivas a fost un soi de declarație de război la adresa ocupației străine a Anatoliei şi Turciei europene. Ultimul parlament otoman s-a întrunit în ianuarie 1920 şi a întărit poziția naționalistă, înfuriindu-i pe britanici, care au instalat imediat un guvern marionetă care să aibă grijă de situație. Această mişcare pripită a aruncat mulți nehotărâți în brațele naționaliştilor şi, prin urmare, mulți au plecat spre interiorul țării, pentru a i se alătura lui Kemal. Pe 19 martie 1920, Kemal a anunțat că națiunea turcă pune bazele propriului parlament la Ankara, sub numele de Marea Adunare Națională. Pe 23 aprilie, cu 100 de membri ai parlamentului otoman care fugiseră de la Istanbul şi cu 190 de delegați aleşi din toată țara, noua adunare națională s-a întrunit pentru prima dată. A doua zi, adunarea i-a ales imediat pe Kemal primul preşedinte, iar pe îsmet şef al statului major al armatei. Fevzi a fost numit ulterior ministru de Război în cabinetul naționalist, iar armata s-a alăturat cauzei naționaliste. Ceea ce turcii numesc Războiul Turc de Independență *(Turk Milli Mucadele)* era pe cale să izbucnească.

Comandant-şef

Primăvara şi vara anului 1920 au fost dificile pentru naționalişti. La Conferința de la San Remo, 19-26 aprilie, Aliații au finalizat sistemul de mandat şi au autorizat

ocupația greacă a provinciei Aydin şi a Traciei de Est. S-a declanşat un război civil între mai multe armate private în Anatolia, care includeau naționalişti renegați şi căpetenii kurde.

Liderii rebelilor circazieni, țerkes Ethem şi Ahmet Anzavur, s-au luptat atât cu grecii, cât şi cu noul guvern de la Ankara. Ca să facă lucrurile şi mai grave, armenii întreprindeau raiduri peste granița de est şi încercau să recucerească zonele din jurul oraşului Enzurum. Armata elenă care ocupa Izmirul a lansat o ofensivă serioasă pe 22 iunie, având ca scop expansiunea capului de pod, şi a cucerit Bandirma şi Bursa în iulie. A ocupat şi Tracia, forțând capitularea garnizoanei din Edirne. Pe 10 august 1920, Aliații au încheiat Tratatul de la Sevres care, pe lângă ratificarea deciziilor de la San Remo, dădea insulele din Egee şi Izmirul Greciei, permitea înființarea Kurdistanului în sud-estul Turciei şi demilitariza strâmtoarea Dardanele. Ceea ce mai rămăsese din guvernul sultanului a semnat tratatul, în timp ce adunarea de la Ankara a declarat că aceia care îl semnaseră erau trădători ai imperiului. Mai presus de toate, tratatul le dădea grecilor un nou avânt să îşi reînnoiască operațiunile ofensive.

Kemal era asaltat de crize interne şi externe. A reacționat cu zelul lui specific şi a început să rezolve problemele una câte una. A trimis un ambasador la Moscova pentru a solicita arme cu care să se lupte împotriva imperialiştilor occidentali, arme care au început să sosească în cursul acelui an. Kemal a trimis armata să îi zdrobească pe rebelii circazieni. L-a numit pe Karakebir comandant al frontului de est pe 15 iunie, ca să se ocupe de armeni, şi apoi l-a numit pe Aii Fuat comandant al frontului de vest, pentru a se confrunta cu grecii. Când Aliații au destructurat

grupurile naționaliste de la Istanbul, Kemal a adunat funcționarii publici rămaşi în funcții într-o organizație la nivel național, numită Organizația de Apărare Națională, şi a însărcinat-o cu resuscitarea sprijinului public pentru guvernul de la Ankara, folosind sistemele de telegraf şi poştal. In timp ce realiza toate acestea, Kemal a început şi să deplaseze unități ale armatei la Ankara pentru a le reechipa şi a le reinstrui.

Armele şi echipamentul rămâneau o problemă constantă pentru naționalişti. Surprinzând multă lume, şi mai ales pe britanici, Kemal a încheiat un târg cu noul stat sovietic pentru achiziționarea de arme. în total, în numele „antiimperialismului", sovieticii le-au furnizat naționaliştilor 45 000 de puşti, 300 de mitraliere, 100 de piese de artilerie şi tone de muniție. Ca o ironie, mare parte dintre acestea proveneau din stocurile capturate destinate țarului, care fuseseră abandonate de Aliați. Mai erau şi alte surse de arme, de la țările europene demobilizate şi sărăcite, acum în căutare de bani gheață. De exemplu, Germania a vândut naționaliştilor 10 000 de puşti, 5 000 de săbii, 1 000 de pistoale Parabellum, 26 de avioane, 500 de kilometri de cablu telefonic, 100 000 de grenade de mână şi multe alte echipamente militare. Chiar şi francezii, care erau oficial aliați cu grecii împotriva naționaliştilor şi ocupau în fapt sudul Ciliciei, le-au vândut turcilor arme, inclusiv 1 500 de mitraliere uşoare, zece avioane şi tone de muniție.

Până în octombrie 1920, armata naționalistă se transformase într-o forță organizată eficient şi bine condusă, deşi rămânea în continuare lipsită de putere. Kemal a păstrat un sistem de comandă „de front" mai degrabă decât să desemneze forțele drept armate numerotate, fapt care

oferea comandanților subordonați independență în privința comenzii. Confruntat cu o revitalizare a ofensivei greceşti în acea lună, Kemal l-a eliberat din funcție pe Aii Fuat, în care îşi pierduse încrederea, înlocuindu-l cu îsmet. Apoi a împărțit frontul grecesc în sectorul de vest şi sectorul de sud şi l-a păstrat pe îsmet comandant al frontului de vest. Refet a fost numit comandant al frontului de sud, la Konya. în total, armata naționalistă includea 19 divizii de infanterie şi o divizie de cavalerie, iar Kemal reactiva o divizie suplimentară de infanterie şi două divizii de infanterie călare. în est, Karabekir comanda patru divizii de infanterie, îsmet comanda

Kemal şi Inonti. De la retragerea Armatei VII a lui Kemal din Siria, în 1918, îsmet Inonti se dovedise un subordonat capabil şi de încredere. încrederea lui Kemal în capacitatea sa a crescut pe parcursul anilor. în 1938, Ataturk l-a ales pe Inonti să îi succeadă la preşedinția republicii.
(Mesut Uyar)

două corpuri de armată cu şase divizii de infanterie, Refet avea două divizii de infanterie, iar împotriva francezilor la Adana luptau alte două divizii de infanterie. Corpul III (două divizii de infanterie) şi două divizii independente de infanterie şi două de cavalerie rămâneau în interior, în apropiere de Ankara. Armele care fuseseră ascunse de inspectorii Aliaţi au început să fie recuperate şi distribuite între aceste armate. Kemal deţinea acum un instrument puternic pe care, la rândul lui, îl cedase unor comandanţi subordonaţi capabili şi de încredere.

In septembrie 1920, Kemal i-a dat ordin de atac lui Karabekir, care a recapturat rapid oraşul Sankamiş de la armeni, la sfârşitul lunii. Turcii au continuat înaintarea şi au recucerit Karsul pe 24-29 octombrie 1920, pentru a restabili graniţa de est. în sud-est, naţionaliştii i-au alungat pe francezi şi pe armeni de la Gaziantep şi Adana, în decembrie. Aceste victorii au fost înregistrate în faţa unor forţe slabe, cu foarte puţin sprijin politic din partea puterilor europene. Primul test adevărat pentru armata naţionalistă renăscută a venit la începutul lui 1921, când îndelung aşteptata ofensivă grecească s-a îndreptat cu forţă spre Kiitahya şi Eskişehir. Şi a venit la momentul nepotrivit, pentru că îsmet era preocupat să zdrobească ultimele elemente ale rebeliunii Qerkes Ethem, care s-a terminat, în cele din urmă, pe 23 ianuarie.

Cu toate acestea, în timp ce Corpul C de armată al grecilor se îndrepta spre Eskişehir, îsmet a hotărât să i-a poziţie pe 8 ianuarie şi a postat Divizia 24 Infanterie reîntărită la nord de micul oraş Inonii. în acelaşi timp, Corpul A de armată al grecilor a atacat în direcţia Afyonkarahisar, în frontul lui Refet. Mutând regimentele rapid pe front, îsmet i-a respins pe greci a doua zi

*Artilerie naționalistă în Războiul de Independență. Artileriștii lui Kemal erau, în cea mai mare parte, soldați din armata regulată, cu experiența Primului Război Mondial. In această pictură, tunarii naționaliști deservesc un tun german de **77** mm, în timp ce un civil voluntar în vârstă aduce artileriștilor un urcior cu apă. (Muzeul Ataturk și al Războiului de Independență)*

şi şi-a adus Divizia 11 Infanterie, pe 10/11 ianuarie, în poziția de a contraataca inamicul. A revigorat bătălia cu Divizia 4 Infanterie şi cu Diviziile 2 şi 3 Cavalerie şi, până pe 13 ianuarie, îi respinsese pe greci împin- gându-i 30 de kilometri în spate. Până la sfârşitul lunii, îsmet recâştigase aproape 100 de kilometri de teritoriu. Pierderile erau extrem de uşoare, iar turcii au numit această victorie Bătălia de la Primul Inonii.

Pe 16 martie 1921, ambasadorul lui Kemal la Moscova (Aii Fuat Paşa) a semnal Tratatul de prietenie

turco-sovietic. Acest eveniment reprezenta o realizare politică importantă pentru Kemal, pentru că punea capăt izolării internaționale a guvernului naționalist, cu recunoaşterea internațională a noului stat turc. Din punct de vedere militar, tratatul conținea clauze care întăreau frontiera de est şi puneau capăt permanent amenințării armene. Transporturile de arme sovietice, incluzând piese de artilerie, mitraliere şi avioane, au continuat să aprovizioneze armata lui Kemal şi au oferit o componentă importantă în reechiparea forțelor acestuia.

Pentru a contrabalansa acest succes, grecii au lansat o campanie ofensivă pe 27 martie, îndreptată din nou asupra Eskişehirului şi a Afyonkarahisarului. Cunoscută sub numele generic de Bătălia de la al Doilea Inonti, confruntarea a durat până la sfârşitul lui martie. îsmet şi-a păstrat cu succes poziția în bătăliile care au implicat Diviziile 1, 11, 24 şi 61 Infanterie şi Divizia 3 Cavalerie. Cu toate acestea, în sud, Refet a fost obligat să abandoneze Afyonkarahisarul, pentru că situația din acel loc se deteriora rapid. Kemal a răspuns prin consolidarea poziției lui Refet cu infanterie, cavalerie şi artilerie. Frontul de sud al lui Refet, acum puternic şi reîmprospătat, conținea Corpul XII, cu Diviziile 23 şi 57 Infanterie, Diviziile independente 4, 8 şi 41 Infanterie, şi Diviziile 1 şi 2 Cavalerie, cu care a recucerit oraşul. La nivel strategic, Kemal a demonstrat o pricepere deosebită în alocarea potrivită a rezervelor pe fronturile de vest şi de sud.

Bătăliile ulterioare s-au succedat cu aceeaşi intensitate în aprilie, în sud, în timp ce Refet îşi continua contraofensiva. Pe 8 aprilie, Corpul XII al lui Refet a atacat spre nord, în timp ce diviziile independente, sub comanda sa personală, au atacat la Aslihanlar. Pe 11-12 aprilie

Cavaleria naționalistă în Războiul de Independență. Cavaleria aparținând Corpului V Cavalerie a jucat un rol decisiv în încercuirea şi distrugerea a două corpuri de armată greceşti în 1922. în acest tablou, cavaleria turcă este înfățişată năvălind printr-o breşă în liniile greceşti. (Muzeul Ataturk şi al Războiului de Independență)

a încercat să depăşească pe flanc Diviziile 2 şi 13 Infanterie greceşti cu diviziile sale de cavalerie, dar a fost oprit de un contraatac hotărât.

Refet a mai dus o bătălie la Dumlupmar, pe 13-15 aprilie, care nu a avut un rezultat concludent şi, drept consecință, a fost eliberat din postul de comandant al frontului de sud. Pe 4 mai 1921, îsmet, care era locotenentul cel mai de încredere al lui Kemal, a preluat comanda ambelor fronturi pe care se confruntau cu grecii.

rib

Pentru a combina cât mai eficient comanda şi controlul, Kemal a reorganizat forța lui îsmet într-o armată de câmp bine echilibrată compusă din grupuri de dimensiunea unor corpuri. Până pe 15 iunie, cartierul general restructurat al frontului de vest comanda Grupul I (Diviziile 1,11, 23 şi 61 Infanterie şi Divizia 3 Cavalerie), Grupul III (Diviziile 4, 24 şi 41 Infanterie şi Divizia 1 Cavalerie), Grupul IV (Divizia 5 Caucaziană, Diviziile 7 şi
8 Infanterie şi Divizia 2 Cavalerie) şi Grupul XII (Divizia 57 Infanterie, o divizie provizorie de infanterie şi Divizia 4 Cavalerie). în plus, îsmet comanda Diviziile 6 şi 15 Infanterie independente, Divizia 3 Caucaziană şi Divizia 14 Cavalerie, pe care le ținea sub controlul armatei.

Grecii au petrecut lunile mai şi iunie reorganizându-şi şi repoziționându-şi armata în Anatolia. Făcuseră o greşeală fundamentală nemasându-şi forțele într-un singur obiectiv geografic. Cele două forțe care avansau concomitent spre Eskişehir şi Afyonkarahisar nu se sprijineau reciproc, ceea ce a dus la înfrângeri ale grecilor. Neimpresionați de aceste eşecuri, prim-ministrul grec şi ministrul de Război au mers la Izmir, la sfârşitul lunii aprilie 1921, pentru a se consulta cu comandanții armatei din Asia Mică (AAM). Au descoperit că moralul armatei elene era bun şi că trupele estimate ale lui Kemal numărau 70 000 de soldați cu 200 de piese de artilerie în teren, împotriva celor 100 000 de soldați greci şi a 238 de piese de artilerie, şi au hotărât să reia ofensiva. Cu toate acestea, statul major general grec a renunțat la strategia bazată pe geografie şi a stabilit ca obiectiv al campaniei distrugerea armatei turce. Intenționau să facă acest lucru prin masarea forțelor şi prin conducerea unui atac decisiv la scară mare. întăririle şi echipamentul au început să sosească, iar armata

a început să se repoziționeze pentru o ofensivă care era menită să distrugă spatele rezistenței turcești.

Grecii și-au finalizat planul pe 4 iunie 1921, adunându-și aproape întreaga armată în confruntarea cu frontul de vest al lui îsmet. Un grup nordic compus din Corpul C de Armată avea să atace în direcția Eskișehirului pentru a bloca forțele turce acolo. Simultan, forțele principale compuse din Corpurile A și B de Armată, sprijinite de câteva divizii de infanterie independente, aveau să se miște spre nord pentru a cuceri Kiitahya, flancându-i astfel pe turci. Prin masarea a peste 100 000 de greci împotriva a 33 000 de infanteriști turci și a 3 400 de cavaleriști, frontul de vest al lui îsmet urma să fie prins între forțele grecești și zdrobit. In esență, grecii puneau la bătaie aproape toate forțele lor împotriva a mai puțin de jumătate din ceea ce aveau turcii disponibil. între timp, continuau operațiunile minore, pe când grecii își aduceau corpul de armată în zonele lor de adunare, pregătindu-se pentru ofensivă.

Kemal și Adunarea Națională erau conștienți că grecii intenționau să facă un efort maxim în Anatolia și instituiseră recrutarea pentru a păstra forța armatei. Ca rezultat, forțele turce din vestul Anatoliei au început să ajungă aproape la paritate de efectiv cu grecii, deși rămâneau deficitari la capitolul echipament. Cum ofensiva grecească se apropia, forțele lor generale includeau 126 000 de soldați, 410 piese de artilerie și 4 000 de mitraliere, spre deosebire de cei 122 000 de turci cu 160 de piese de artilerie și 700 de mitraliere.

Pe 10 iulie 1921, grecii și-au lansat ofensiva îndelung așteptată, destinată a pune capăt războiului. Kiitahya a căzut pe 17 iulie, iar puternica armată elenă s-a îndreptat spre Eskișehir, care a fost cucerit câteva zile mai târziu.

Alarmat de situația care se deteriora rapid, Kemal a părăsit Ankara şi a mers la cartierul general al lui îsmet pentru a revizui şi a discuta ce era de făcut. Kemal i-a ordonat lui îsmet să salveze armata de la distrugere şi să se retragă pas cu pas într-o nouă poziție la est de râul Sakarya. îsmet a propus un contraatac pentru a recuceri Eskişehirul şi, dacă acesta avea să eşueze, urma să se retragă, aşa cum îi ceruse Kemal. Kemal a fost de acord şi s-a întors la Ankara şi, ca urmare a unui contraatac fără succes de pe 21 iulie, îsmet a început să îşi retragă armata spre est. în sud, o forță de cavalerie turcească, sub comanda lui Fahrettin, a fost incapabilă să împiedice înaintarea unui atac grecesc de sprijin şi Afyonkarahisarul a fost abandonat pe 23 iulie în mâinile grecilor. Deşi avea dificultăți în a comunica acest lucru subordonaților săi, Kemal a înțeles că, în timp ce naționaliştii puteau da la schimb teritoriu pentru a câştiga timp, nu puteau suporta pierderea armatei lui îsmet.

Armata elenă şi-a păstrat avântul şi împingea frontul spre Ankara. Cu toate acestea, obiectivul operațional de a prinde în capcană şi de a zdrobi armata turcă a rămas neîndeplinit pe măsură ce îsmet conducea foarte priceput o retragere. Grecii au luat o pauză operațională pentru a se regrupa şi pentru a hotărî ce să facă în continuare. Pe 1 august, şi-au reluat ofensiva, de această dată cu scopul de a cuceri capitala naționaliştilor, Ankara. Şapte zile mai târziu, grecii se aflau la circa 50 de kilometri distanță de Ankara. Guvernul naționalist s-a pregătit să îşi evacueze birourile şi familiile miniştrilor şi deputaților. Pe măsură ce inamicul se apropia de capitală, o adunare națională instabilă şi nervoasă a adoptat o lege temporară pe 5 august prin care îl numea pe Kemal comandant-şef

al armatei, autoritate rezervată până atunci exclusiv sultanului otoman, şi îl împuternicea să mobilizeze economia şi populaţia Anatoliei.

Acţiunile imediate şi draconice ale lui Kemal, luate în calitate de comandant-şef, formează o parte importantă a istoriei contemporane a Turciei. Lucru cunoscut, Kemal a trimis rapid arme ruseşti pe frontul în suferinţă folosind care cu boi şi munca femeilor de la ţară. A rechiziţionat pentru armată tot ce a avut nevoie, inclusiv lenjerie intimă, boi şi care, şi 40% din toată pielea, pânza,

Mustafa Kemal înconjurat de turci înainte de Marea Ofensivă. Comandantul-şef se relaxează cu o ţigară, înconjurat de reprezentanţi ai întregii naţiuni turce. Acest tablou înfăţişează bărbaţi şi femei aparţinând tuturor grupurilor etnice din Turcia, inclusiv arabi şi circazieni. (Muzeul Ataturk şi al Războiului de Independenţă)

făina şi lumânările. L-a reabilitat pe Refet numindu-l ministru de Război şi însărcinându-l cu organizarea transportului de provizii spre liniile frontului. Dezertorii, care deveniseră o problemă majoră pentru armata din teren, au fost adunați şi s-au întors la datorie. De fapt, Kemal a ordonat mobilizarea totală a națiunii turce şi, drept răspuns, oamenii au contribuit cu voința şi cu munca în efortul colectiv de război. Pe 17 august 1921, Kemal a mers la cartierul general al lui îsmet de la Polatli şi a preluat personal comanda armatei pe teren.

Kemal şi-a stabilit propriul cartier general în sătucul Alagoz, dar a fost forțat să rămână în casă din cauza unei coaste rupte. Povestirile îl înfățişează la fel de hotărât, dar lovit de accese ocazionale de disperare. Grecii au spart frontul în câteva locuri, Kemal ordonând acum ca fiecare centimetru de pământ să fie păstrat cu orice preț. O nouă linie defensivă a fost stabilită şi Kemal a trecut la fortificarea ei. Cum armata elenă se apropia de pozițiile lui îsmet de pe râurile Gok şi Sakarya, bătălia de 21 de zile de pe Sakarya a început de fapt pe 23 august şi a durat până pe 13 septembrie. Situația turcilor părea disperată, dar armata elenă, condusă din noiembrie 1920 de generalul Anastasios Papoulas şi comandată de regele Constantin în persoană, îşi atinsese deja potențialul maxim - deşi acest lucru nu fusese recunoscut încă.

Infanteria greacă a atacat de-a lungul întregului front şi l-a străpuns în unele locuri. Momentul decisiv a venit pe 2 septembrie când, după o bătălie încrâncenată corp la corp, grecii au cucerit o culme-cheie, numită țaldag (muntele Chal). Grecii epuizați atinseseră apogeul campaniei lor de smulgere a Asiei Mici din mâinile turcilor. Odată situația stabilizată, Kemal a ieşit în față pe 8 septembrie

Femei în Războiul de Independență. O imagine simbol a istoriografiei moderne turcești, care se referă la rolul femeilor și al bătrânilor în Războiul de Independență. In acest tablou, femeile încarcă obuze într-un car cu boi, în timp ce ceilalți reîncarcă gloanțe pe bancurile de lucru din spate. (Muzeul Ataturk și al Războiului de Independență)

şi a condus personal un contraatac, prin care a recucerit culmea. Apoi, îsmet a lansat contraatacuri viguroase care i-au împins pe greci înapoi pe linia frontului. în cele din urmă, Papoulas a oprit ofensiva şi a început să se retragă în ideea de a ocupa poziții la vest de râu. Pierderile erau aproape egale, turcii având 3 700 de morți şi 18 000 de răniți, iar grecii 4 000 de morți şi 19 000 de răniți. Totuşi, grecii în retragere au fost obligați să abandoneze mulți răniți (poate chiar 15 000). Kemal a numit Sakarya o „bătălie a ofițerilor", pentru că armata a pierdut 300 de ofițeri

ucişi în luptă şi alţi 1 000 răniţi, dintr-un total de 5 000 prezenţi. Kemal s-a întors la Ankara pe 18 septembrie şi a ţinut un discurs victorios mobilizator în faţa adunării.

Cu toate acestea, Papoulas nu era încă învins psihologic şi era hotărât să reia iniţiativa. Din criză se iveşte mereu o ocazie şi, cu grosul armatei turce aflat pe câmpul de luptă de la Sakarya, Papoulas a simţit vulnerabilitatea turcilor în altă parte. A mutat Corpul B de Armată la sud şi a lansat o ofensivă împotriva Afyonkarahisarului pe 29 septembrie. După o bătălie de o săptămână, oraşul a căzut în faţa grecilor, iar Corpul B de Armată a ajuns la mai mult de 20 de kilometri est. Prin urmare, în octombrie, grecii aveau un front care începea la Iznik (vechea Niceea), mergea spre est la Eskişehir şi apoi către sud la Afyonkarahisar, înainte de a ajunge din nou în vest la Uşak. Frontul crea un intrând strategic în teritoriul turcesc, dar, în acelaşi timp, crea o zonă care putea fi atacată uşor de turci. Conform istoriei oficiale a armatei elene, „Aşa s-a terminat campania de cucerire a Ankarei".

Grecii au refuzat să creadă că au fost învinşi pe câmpul de luptă, preferând să atribuie înfrângerea lipsei de rezerve şi de provizii. Turcii, pe de altă parte, au atribuit victoria hotărârii şi prezenţei pe câmpul de luptă a comandantului lor şef.

Pe 14 octombrie 1921, Kemal a revizuit încă o dată arhitectura de comandă a frontului de vest prin alcătuirea Armatei I sub comanda lui Aii Ihsan (Sabis), dar şi prin redesemnarea majorităţii grupurilor în corpuri de armată numerotate. în mod neobişnuit pentru turci, care îşi dizolvaseră ultimul corp de cavalerie în 1914, Grupul V a fost convertit în Corpul V Cavalerie, concentrând Diviziile 2, 3 şi 14 Cavalerie sub un singur comandant tactic.

Piloți naționaliști turci în timpul Războiului de Independență. Majoritatea avioanelor naționaliștilor erau procurate din Franța (în imagine este un bombardier Breuget), deși aveau și câteva avioane germane abandonate la sfârșitul Primului Război Mondial.
(Stuart Kline)

îsmet păstra comanda asupra noii armate, ca şi asupra Grupului Kocaeli în nord. Pe 1 decembrie, Armata II a fost activată sub comanda lui Yakub Şevki (Subaşi) şi l-a numit tot sub controlul lui îsmet. în acest moment, Armata I păstra comanda asupra Corpurilor I şi IV, a Corpului V Cavalerie şi a Diviziei 6 Infanterie independente, în timp ce noii Armate II i se dădea sub comandă Corpul II, Diviziile 8, 16, 17 Infanterie şi Divizia 1 Cavalerie. Kemal construia un grup de armată capabil

să conducă operațiuni ofensive la nivel operațional de război. Important era faptul că acest efort era parțial facilitat de semnarea a două acorduri diplomatice. Primul, cu Franța, pe 20 octombrie, conform căruia se evacua Cilicia şi se securiza granița siriană, iar al doilea, Pactul Kars, semnat pe 22 octombrie 1921 cu sovieticii, care securiza frontiera caucaziană. Aceste acorduri, prin stabilizarea frontierelor de est şi de sud, aveau efectul strategic de a-i permite lui Kemal să concentreze oameni şi resurse împotriva grecilor. între timp s-au purtat mici bătălii în timpul iernii şi al primăverii lui 1922, dar, în general, frontul grecesc rămânea stabil.

Pe parcursul iernii, Refet a muncit continuu pentru a îmbunătăți liniile de comunicație pentru a reconstitui poziția logistică a armatei din teren. Căile ferate afectate au fost reparate, iar transportul consolidat şi mutat în locații centralizate. A fost achiziționată muniție pentru artilerie, fiind depozitată în siguranță pentru utilizări ulterioare. Asistența medicală şi hrana trupelor, dar şi pentru animale au fost îmbunătățite. Sub coordonarea lui Kemal au fost create centre de instrucție şi cursuri militare pentru specialişti şi soldați. Până în ianuarie 1922, frontul de vest avea 72 000 de puşti, 583 de mitraliere uşoare şi 582 grele. Mai mult, forța artileriei lui îsmet crescuse şi ea la 324 de piese de artilerie, în februarie a fost creat în spatele liniilor un sistem de companii de panificație, iar în martie cartierul general principal era legat la rețeaua telefonică.

în aprilie şi mai, fluxul constant şi consistent de alimente şi muniție spre unitățile de pe linia frontului a devenit realitate. Pe măsură ce vremea devenea mai blândă, armata a început o serie de manevre de instrucție de câmp

Armata I, 24 august 1922

»IX1 vlZI

-- 1--- —I ------ 1 I------- 1
-- 1
I I ! I I I

sca \z\ 3\z\ 6iâl I I I I
I I I

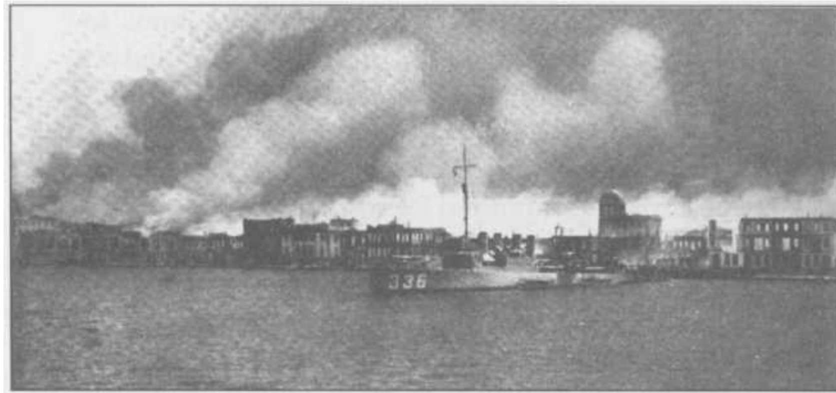
şi exerciţii de comandă. Kemal crea baza de instrucţie şi logistică necesară pentru a sprijini operaţiunile de luptă pe scară largă la nivelul operaţional al unui război. Cu toate acestea, în timp ce rezervele şi muniţia rămâneau la un prag suficient pentru scopuri defensive, erau, totuşi, insuficiente pentru a sprijini un atac important; ca atare planurile pentru o ofensivă de primăvară au fost amânate.

Armata II, 24 august 1922

6 IXI Provizorie

Provizor 41|2SJ1III

ie j I -- 1--- 1 -

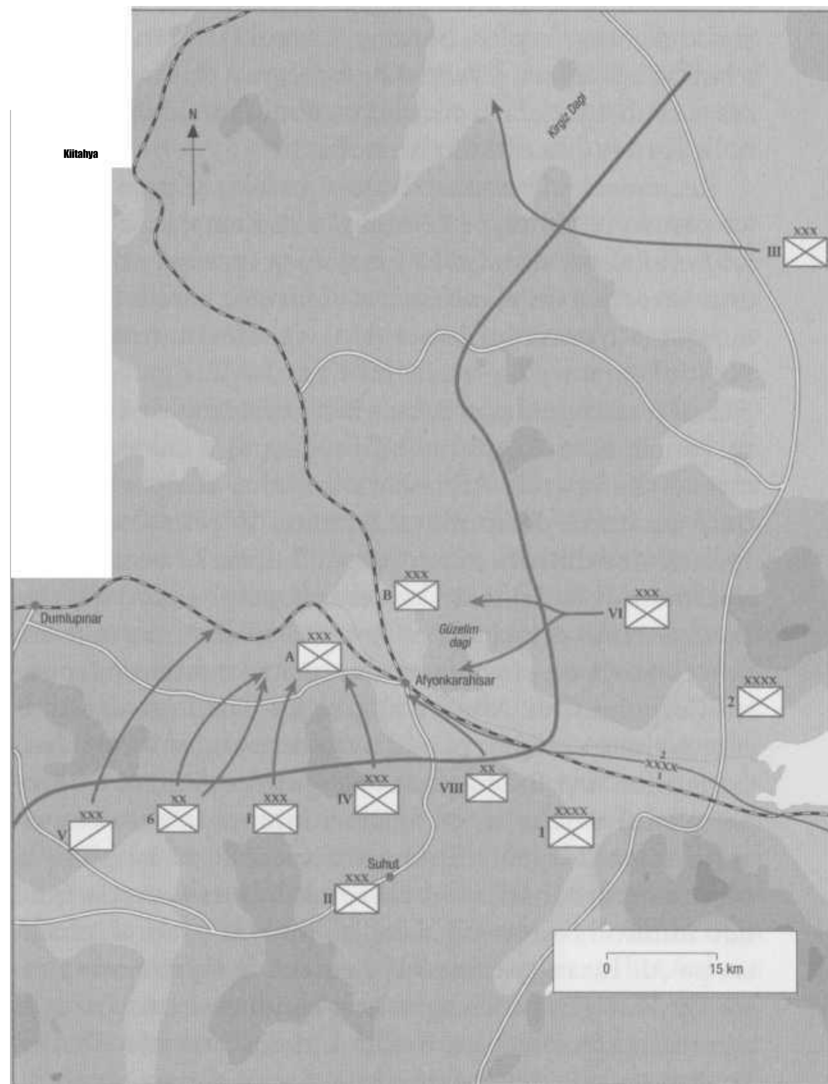

*Distrugătorul american cu patru coşuri, **USS Litchfield,** lângă ţărm, în timpul incendiului de la Smirna, în septembrie 1922. Navele de război aliate, incluzând navele britanice, crucişătoarele franceze şi italiene şi patru distrugătoare americane, au ajutat la evacuarea a mii de greci şi de alţi europeni în timp ce oraşul ardea din temelii.*

(Biblioteca Congresului, SUA)

De cealaltă parte a liniei frontului, armata elenă mult prea desfăşurată avea şi ea dificultăţi în a asigura proviziile la o distanţă atât de mare de portul Izmir de la Egee şi trecea şi ea prin lipsuri de toate felurile. Drept rezultat, devenea din ce în ce mai slăbită şi, în mai, descurajat, generalul Papoulas a demisionat. L-a înlocuit generalul Georgios Polymenakos. Cum se apropia vara, încercările repetate ale puterilor occidentale şi ale guvernului grec de a ajunge la un fel de armistiţiu, prin care să păstreze o parte din Anatolia turcă, au eşuat, iar hotărârea politică de la Atena, necesară pentru a susţine războiul, a început şi ea să slăbească. In timp ce turcii se întăreau politic şi militar, grecii, în schimb, slăbeau. Ca să facă lucrurile mai dificile din punct de vedere operaţional,

Marea Ofensivă, 26 august 1922

înaltul comandament grec păstra o concentrare periculoasă de forțe - Corpurile A şi B de Armată, în punga de la Afyonkarahisar -, în timp ce se subțiau liniile de la nord şi sud de oraş. în plus, în iunie, Corpul D de Armată elen a lansat o ocupare a Traciei de Est care a dus o forță grecească substanțială la porțile Istanbulului, diluând şi mai mult forțele greceşti din Anatolia.

Recunoscând vulnerabilitatea grecilor şi preocuparea lor pentru Istanbul, pe 16 iunie 1922 Kemal i-a dat ordin lui Fevzi, şeful statului său major, să înceapă pregătirea unei directive de planificare a ofensivei, care a fost terminată şi trimisă lui îsmet două săptămâni mai târziu. Pe 3 iulie, îsmet i-a trimis lui Kemal liniile generale ale planului său operațional, care însărcina Armata I cu efortul principal, cu Corpurile I, IV şi Corpul V Cavalerie înaintând din spatele Afyonkarahisarului dinspre sud, în timp ce atacul de sprijin al Armatei II, prin Corpul VI, avea să vină dinspre nord. Corpul II urma să fie mutat de la Armata II la Armata I ca rezervă pentru efortul principal. Sarcina principală a Corpului III al Armatei II era de a conduce un efort de sprijin pentru a reduce răspunsul Corpului C de Armată al grecilor. Dacă era executat cum trebuie şi rapid, planul avea drept scop încercuirea Corpurilor A şi B de Armată ale grecilor. Kemal a aprobat planul a doua zi, cu ajustări minore în ceea ce priveşte forța Corpului II. îsmet a început să îşi pună la curent subordonații pe 4 iulie, unul dintre aceştia fiind nou numitul Nurettin („Sakalli“, Konyar), care îl înlocuise pe Aii îhsan la comanda Armatei I. Nurettin era un comandant extrem de agresiv şi condusese urmărirea şi încercuirea armatei generalului-maior britanic Charles Townshend de la Ctesiphon la Kut-al-Amara, în Irak,

în noiembrie 1915. Era alegerea ideală pentru a executa misiunea încredințată Armatei I.

Planul matur reflecta caracteristicile lui Kemal şi educația militară în stil german a lui îsmet din zilele tinereții, de la Academia Otomană de Război. Planul însemna o economie de forțe (Armata II pe post de „nicovală"), în timp ce grosul forței de luptă era masat în efortul principal (Armata I în rol de „ciocan").

Corpul de cavalerie foarte mobil avea să fie folosit pentru a-i încercui pe greci şi a-i zdrobi într-un fel de bătălie de anihilare precum aceea de la Cannae. Zvonul unei ofensive iminente s-a răspândit, crescând moralul în armata turcă. Când, în cele din urmă, zvonurile s-au adeverit, turcii aveau 199 000 de soldați, incluzând 100 000 de infanterişti, 2 025 de mitraliere uşoare şi 839 de mitraliere grele şi 323 de piese de artilerie. Pentru a se opune acestei forțe, grecii aveau 218 000 de soldați, dintre care 90 000 de infanterişti, 3 139 de mitraliere uşoare, 1 280 de mitraliere grele şi 418 piese de artilerie. Deşi forțele erau aproape egale numeric, turcii se bucurau de o superioritate materială în privința cavaleriei, având
5 282 de oameni, față de cei 1 280 de greci.

Doar în ce priveşte avioanele grecii îşi păstrau superioritatea cu 50 de aparate mai mult față de turci.

în primele săptămâni ale lui august, diviziile lui îsmet s-au deplasat înainte către pozițiile de adunare. Mişcări importante de unități au adus Corpul II în sectorul lui Nurettin şi au mutat Corpul V Cavalerie pe flancul din extrema stângă al Armatei I. Kemal a plecat din Ankara şi şi-a stabilit cartierul general la Akşehir, pe 20 august. Pentru a păstra secretul, statul său major nu a renunțat la evenimentele sociale, inclusiv la o petrecere la Ankara,

pe 21 august. Pe 25 august, Kemal s-a alăturat cartierului general al Armatei I şi au fost întrerupte toate comunicaţiile cu Ankara. Bătălia a început pe 26 august 1922, cu un scurt baraj de artilerie asupra liniilor greceşti la ora 5.00 dimineaţă, după care infanteria turcă a atacat. Kemal, îsmet, Fevzi şi Nurettin s-au adunat pe dealul Kocatepe, în zori, pentru a superviza lansarea a ceea ce turcii aveau să numească „Marea Ofensivă" *(Biiyuk Taarruz).* Barajele de artilerie ale turcilor au fost în mod special devastatoare, lucru care a reflectat eficienţa accentului pe care Kemal îl pusese asupra instruirii şi planificării. Cu toate acestea, grecii aflaţi în tranşee au rezistat cu dârzenie şi, până la sfârşitul zilei, turcii avansaseră, dar nu reuşiseră să facă vreo breşă.

Momentul critic s-a înregistrat a doua zi dimineaţă la ora 7.00, când Corpul IV al turcilor a cucerit înălţimile Erikmen, deschizând frontul şi ducându-l spre distrugere. Acesta a fost urmat, la prânz, de Corpul I care a rupt şi el frontul în sectorul său. între timp, Corpul V Cavalerie al lui Fahrettin s-a pregătit pentru acţiune şi a înaintat spre nord în acea seară, în timp ce Corpul II de rezervă a înaintat şi el. Turcii erau decişi să execute planul de încercuire a grecilor.

La 4.30 dimineaţă, în ziua de 27 august 1922, îsmet a ordonat Corpului V Cavalerie să execute o misiune de recunoaştere spre Dumlupmar şi, la ora 15.30 după-amiaza, a ordonat corpului să atace în spatele inamicului. în acelaşi timp, a ordonat Corpurilor I şi IV să plece în urmărirea grecilor aflaţi în retragere. Afyonkarahisar a căzut în acea după-amiază, iar Corpurile A şi B de Armată ale grecilor au început o retragere grăbită spre vest pentru a se salva din capcană. Armata I a continuat să înainteze

Kemal după Războiul de Independență. Kazim Karabekir stă la dreapta lui Kemal, iar soția lui, Latifa, se află chiar în spatele acestuia. (Mesut Uyar)

spre nord în noaptea de 27 spre 28 august. Kemal a ajuns în acea seară la Afyonkarahîsar şi a început consultările cu îsmet. Imediat după miezul nopții, îsmet a emis ordine prin care Armata I trebuia să se deplaseze spre vest, pentru a-i încercui pe grecii aflați în retragere.

A doua zi dimineață, turcii se aflau în plină urmărire a armatei elene şi Corpul V Cavalerie s-a aruncat spre nord, pentru a tăia căile de retragere ale inamicului. în timp ce capcana se închidea, a fost adus în față Corpul II, în cazul în care era nevoie de el. Din nord, Armata II şi-a masat diviziile de cavalerie spre sud, pe tot parcursul zilei. Ziua s-a încheiat cu distrugerea centrului

de comandă şi control al grecilor, Corpurile A şi B de Armată elene înfrânte încercând să se retragă la adăpost prin Dumlupmar. Istoria oficială a armatei elene se referă la campanie folosind cuvântul „fragmente" pentru a descrie starea în care se afla armata. Comandanții de corp de armată greci, generalul-maior Charilaos Trikoupes de la Corpul A de Armată şi generalul-maior Kimon Digenes, de la Corpul B de Armată, şi-au unificat cartierele generale într-o încercare de a aduce un plus de coerență operațiunilor lor. Trikoupes era cel mai în vârstă dintre cei doi şi şi-a asumat conducerea tactică generală a retragerii. Pe 29 august, turcii au împins ce mai rămăsese din forțele greceşti într-un mic perimetru şi îsmet a ordonat Corpului V Cavalerie să se întoarcă şi să facă joncțiunea cu Corpul I, pentru a închide complet calea de scăpare.

Nerăbdător ca întotdeauna şi îngrijorat că armatele lui îsmet nu se mişcau destul de rapid pentru a prinde în capcană formațiunile greceşti, Kemal a ieşit la conducerea directă a operațiunilor, în dimineața de 30 august. A mers la cartierul general al Corpului IV şi l-a trimis pe Fevzi la cartierul general al Armatei II, pentru a-i împinge şi pe aceştia în față. în capcana turcească era prins un grup ad-hoc de unități cunoscut sub numele de „Grupul Trikoupes", care era format din restul supraviețuitorilor din cinci divizii de infanterie şi din trupe din diverse corpuri de armată. Kemal şi-a mutat postul de comandă pe un deal mai puțin înalt, numit Zafertepe (Dealul Victoriei), dar avea să afle curând că situația era atât de confuză, încât era aproape imposibil să îmbunătățească lucrurile pe care comandanții lui îsmet le făceau deja. Armata elenă s-a dezintegrat şi supraviețuitorii din cinci divizii (Diviziile 4, 5, 9, 12 şi 13 Infanterie) s-au predat

Mustafa Kemal după Războiul de Independență. Acest portret al generalului ajuns la maturitate este des întâlnit în Turcia modernă şi decorează multe birouri ale firmelor private sau ale administrației publice. (Mesut Uyar)

în grupuri pe parcursul zilei. Trikoupes, grupul său de comandă - inclusiv generalul-maior Digenes - şi circa 6 000 de soldați au reuşit să iasă din capcană, traversând munții la nord-vest. Turcii marchează participarea personală a lui Kemal la această bătălie numind-o Bătălia Comandantului-Şef *(Baskumandan Meydan Muharebesi).*

Pe 31 august, Kemal s-a întâlnit cu Fevzi şi îsmet pentru a discuta situația strategică. Fevzi a propus împărțirea efortului prin trimiterea Armatei II spre nord, către Izmit, şi a Armatei I înainte, spre Izmir. îsmet a susținut că ambele armate ar trebui să urmărească inamicul principal la Izmir, fără a-i mai da timp să restabilească linia defensivă. A argumentat spunând că armata sa îşi epuizase

muniția şi, deşi nu mai putea duce o a doua bătălie importantă în viitorul apropiat, păstra încă capacitatea de a mărşălui şi de a se concentra rapid. Kemal a fost de acord cu îsmet şi a ordonat să se efectueze o urmărire (urmărire este termenul de doctrină care descrie o operațiune militară în care o forță inamică învinsă este literalmente urmărită până la distrugerea ei). Le-a dat armatelor ordin de înaintare pe 1 septembrie, spre Izmir, şi şi-a încheiat ordinul în mod dramatic cu: „Armate! Mediterana este obiectivul vostru imediat. înainte!"

A doua zi, turcii s-au reorganizat şi au lansat o urmărire viguroasă a grecilor în retragere, ale căror Corpuri A şi B de Armată fuseseră dezmembrate şi literalmente distruse ca formațiuni de luptă. în noaptea de 2 spre 3 septembrie, Corpul V Cavalerie a prins din urmă şi a luat prizonier Grupul Trikoupes, lângă Uşak, forțându-l să se predea. Ambii comandanți eleni de corp de armată, sute de mitraliere, o duzină de piese de artilerie, 500 de ofițeri şi alți 5 000 de soldați au intrat în lagărele de prizonieri de război ale turcilor. în următoarea săptămână, Corpurile I şi IV ale Armatei I au mărşăluit non-stop spre Izmir, în timp ce Corpul V Cavalerie a continuat să urmărească şi să îi depăşească pe greci pe flancul drept al armatei.

A fost o operațiune de urmărire executată clasic, asemănătoare celei din campania lui Napoleon din 1806, de la Jena-Auerstadt. Pe 9 septembrie 1922, cavaleria lui Kemal a eliberat oraşul Izmir. Din păcate, mare parte a oraşului a ars din temelii în circumstanțe care rămân suspecte până în ziua de azi. Urmărirea constantă nu s-a oprit, iar unitățile armatei elene au fost împinse spre micul port din Kuşadasi, unde au fost evacuate de marină. O altă aripă mai mică a armatei lui Kemal

Kemal triumfător

Feldmareşalul şi comandantul-şef Mustafa Kemal supraveghindu-şi armata în timpul Războiului Turc de Independenţă. Kemal (1) şi principalii săi comandanţi - ismet (2), Fevzi (3) şi Nurettin (4) - s-au adunat pe dealul Kocatepe pentru a supraveghea barajul de deschidere a focului de la 5.00 dimineaţă, pe 26 august 1922, când a început Marea Ofensivă. Instruită cu atenţie şi condusă magnific, Armata Naţionalistă a lui Kemal a devenit instrumentul victoriei şi al eliberării. Kemal a gândit Marea Ofensivă ca pe o campanie clasică de încercuire şi de anihilare, în tradiţie germană, în trei zile, turcii au rupt liniile armatei elene obosite, aproape încercuind inamicul. După cum îi era obiceiul, Kemal s-a dus personal pentru a comanda lovitura finală şi, pe 30 august, a încercuit şi a făcut cinci divizii greceşti de infanterie să se predea. Conducerea inspirată a lui Kemal este marcată şi azi în Turcia prin botezarea acestei părţi a campaniei cu numele de „Bătălia Comandantului-Şef".

Kemal a ordonat armatelor să urmărească cu hotărâre armata greacă aflată în degringoladă cu ordinul devenit faimos: „Armate! Mediterana este obiectivul vostru imediat. înainte!" Câteva zile mai târziu, soldaţii lui Kemal au provocat predarea a încă 5 000 de greci, inclusiv a doi comandanţi de corp de armată. Urmărind inamicul, turcii au coborât de pe dealurile Anatoliei, ajungând şi capturând Izmirul (cunoscut la acel moment sub numele de Smirna), la Marea Mediterană, pe 9 septembrie 1922. în total, grecii au pierdut peste 70 000 de oameni în această campanie, dar şi jumătate din echipamentul armatei. Această campanie victorioasă a consolidat poziţia naţionaliştilor şi a stabilit condiţiile pentru înfiinţarea Republicii Turce moderne.

Mustafa Kemal a ieşit din această campanie ca un comandant operaţional încercat şi un lider strategic de mare abilitate.
Mai mult, a demonstrat că era un organizator şi un instructor cu o capacitate neobişnuită de a crea o armată modernă cu capacitate puternică de ofensivă, dar şi cu un moral ridicat.

--------- ------- -------------- ---- ---- ------ - ---- ------ --------- ------.J

1
2
3
4

a împins simultan spre nord, eliberând peninsula Koceli şi ţărmul Mării Marmara. Marea Idee şi grecii şi-au găsit sfârşitul în Asia Mică.

Costurile războiului de trei ani care au împovărat naţiunea turcă au fost substanţiale - 13 000 de ofiţeri şi soldaţi ucişi şi 35 000 de răniţi. în campania finală, armatele lui Kemal au pierdut 13 000 de oameni, ucişi, răniţi şi dispăruţi. Războiul a costat mai mult Grecia, care avea o populaţie de circa o treime din cea a Turciei - campania finală i-a costat 70 000 de oameni, dintre care 35 000 de prizonieri de război, în timp ce jumătate din echipamentul şi armele armatei s-a pierdut în retragerea dezastruoasă de la Afyonkarahisar.

Kemal nu terminase însă, din moment ce britanicii mai deţineau Istanbulul, în timp ce grecii ocupau estul Traciei. Şi-a trimis armatele spre nord şi, pe 23 septembrie, cavaleria turcă a intrat în zona neutră a strâmtorii. Cinci zile mai târziu, Divizia 2 Cavalerie a încercuit poziţiile britanice din Dardanele. Soldaţii turci se aflau acum nas în nas cu soldaţii britanici, istoricii numind episodul Criza de la Chanak. Aliaţii, epuizaţi şi slăbiţi financiar de Primul Război Mondial, erau alarmaţi de naţionaliştii agresivi, dar erau hotărâţi să rezolve criza diplomatic. S-au schimbat note între britanici, francezi şi turci şi au căzut de acord să înceapă negocierile pentru un armistiţiu pe 3 octombrie, la Mudanya, care era portul oraşului Bursa, la Marea Marmara. Kemal l-a numit pe ismet reprezentantul său şi i-a dat instrucţiuni explicite să nu cedeze nimic pe parcursul discuţiilor. Circumstanţele îi favorizau pe turci; Aliaţii erau slăbiţi în urma războiului, o lovitură de stat antimilitară tocmai răsturnase guvernul grec, iar naţionaliştii aveau iniţiativa. Negocierile au durat o săptămână,

Generalul-locotenent William Birdwood, comandant al corpului de armată australian şi neo-zeelandez la Gallipoli. Birwood a avut o carieră militară în calitate de comandant de armată in BEF, Franța. S-a pensionat în 1930 şi a fost făcut baron în 1938. (AWMG00761)

iar îsmet s-a dovedit hotărât şi concentrat. Turcii şi Aliații au semnat armistițiul pe 10 octombrie 1922, dar nu şi grecii. Acordul retuma turcilor Istanbulul, Edirne şi Dardanelele şi expulza armata greacă din estul Traciei. A doua zi, Corpul III a înaintat spre suburbiile asiatice ale Istanbulului şi 6 000 de infanterişti şi 1 000 de cavalerişti din armată au fost numiți jandarmi sub comanda lui Refet şi mutați în zonele retrocedate.

La sfârşitul lui octombrie, Aliaţii i-au invitat pe turci la Conferinţa de pace de la Lausanne, Elveţia, care avea să pună capăt oficial Primului Război Mondial în Orientul Mijlociu. Aliaţii recunoşteau cu întârziere că acele condiţii nedrepte impuse turcilor prin Tratatul de de Sevres erau fundamental de nesusţinut. Deloc surprinzător, Kemal l-a trimis din nou pe ismet să fie noul negociator al naţiunii la această conferinţă, care a început pe 21 noiembrie 1922. Acordurile anterioare definiseră deja mare parte din graniţele Turciei, dar posesia Mosulului, în Irak, devenise problema cea mai stringentă. La final, îsmet a pierdut Moşului, dar a obţinut concesii economice. Conferinţa s-a prelungit luni de zile, dar acordul a fost în cele din urmă semnat pe 24 iulie 1923. îsmet s-a întors la Ankara pe 13 august, aceeaşi zi în care a Doua Mare Adunare Naţională l-a ales pe Kemal preşedinte. O parte a tratatului care avea consecinţe imediate pentru mulţi era reprezentată de schimburile obligatorii de populaţie. într-un an, peste un milion de etnici greci din Anatolia şi din Tracia au fost strămutaţi fără voia lor în Grecia. La fel, 380 000 de musulmani au fost strămutaţi din Grecia în Turcia. Deşi indivizi izolaţi şi mici comunităţi au rămas pe loc, acest act are caracteristicile a ceea ce azi se numeşte purificare etnică. De notat, Patriarhia Bisericii Ortodoxe Greceşti rămânea în locul său istoric, Istanbul.

Mustafa Kemal - comandant militar

Lunga serie de războaie care definise prima jumătate a vieţii lui Mustafa Kemal se terminase. începând ca simplu cadet la academia militară, a atins apogeul în calitate

de comandant-şef al naţiunii sale, într-o perioadă remarcabil de scurtă de timp. Dar trebuie subliniat faptul că o durată mică într-o carieră cronologică a inclus şi neobişnuit de mult timp petrecut în luptă. Mai mult, ascensiunea lui Kemal în vârf este cu atât mai uimitoare luând în considerare extrema varietate de climate, de terenuri şi de operaţiuni în care a luptat.

Ca tânăr ofiţer, Kemal a comandat soldaţi angajaţi în operaţiuni de contrainsurgenţă din deşertul Neghev şi în munţii Macedoniei, dar a servit şi în statul major! al unui cartier general de armată. A petrecut un an în deserturile şi dealurile Libiei, organizând şi conducând gherile împotriva italienilor. O misiune ca şef de operaţiuni al armatei şi şef al statului major, în lupta cu bulgarii din peninsula Gallipoli în operaţiuni de defensivă deliberată, ofensivă urgentă şi de urmărire, a completat experienţa sa profesională. In calitate de comandant de divizie în lupta cu australienii, a condus o angajare în luptă de succes şi o apărare în condiţiile în care îl presa timpul. Ulterior, a comandat atacuri fulger la nivel de corp de armată pe terenul accidentat de la Gallipoli. La Anafarta, Kemal a comandat un grup de luptă la nivel de corp de armată, conducând operaţiuni defensive şi contraatacuri. Şi-a condus corpul de armată în operaţiuni ofensive deliberate împotriva ruşilor, în Munţii Caucaz. In calitate de comandant de armată în deserturile semi- aride ale Palestinei, a condus una dintre cele mai măias- tre retrageri din secolul XX, sub presiunea constantă a britanicilor. In calitate de comandant-şef, a comandat un grup de armată în vestul Anatoliei, în lupta împotriva grecilor. Kemal a orchestrat reconstrucţia şi reinstruirea forţelor naţionaliste după care a pus la cale încercuirea

operațională magnifică a celor două corpuri greceşti de armată şi a condus personal tăierea căilor de retragere ale acestora. Aceasta a fost urmată de o urmărire strategică terminată cu expulzarea grecilor din Asia Mică.

A avut, în general, succes oriunde şi adesea succesul a fost obținut în mod spectaculos. Toate aceste experiențe s-au desfăşurat pe o perioadă de doar 17 ani şi nu trebuie să uităm că majoritatea timpului a condus o armată multietnică, nonindustrializată, în mare parte analfabetă, formată din țărani înrolați. Fără îndoială, cele mai mari realizări ale sale au fost operațiunile defensive de la Gallipoli, retragerea din Palestina şi Siria, şi revigorarea armatei naționaliste, care a dus la înfrângerea grecilor în 1922. Este greu să ne imaginăm o istorie alternativă în care otomanii şi turcii naționalişti să se fi descurcat mai bine fără prezența lui Mustafa Kemal.

Selectarea cu precizie a comandanților rivali cei mai calificați pentru a fi incluşi în acest capitol poate fi o problemă dificilă. De exemplu, pe 25 aprilie 1915, pe măsură ce bătălia de la Gallipoli escalada, Kemal s-a confruntat pe rând cu colonelul Ewan Sinclair-MacLagan, cu generalul-maior W.T. Bridges şi cu generalul-locotenent Sir William Birdwood. In Palestina, s-a confruntat adesea cu cavaleria Corpului Călare din Deşert, comandată de generalul-maior Henry Chauvel, dar se poate spune şi că, în ultimele etape ale campaniei, Kemal i s-a opus însuşi generalului Sir Edmund Allenby. Ca preşedinte şi comandant-şef, pe aceeaşi treaptă cu el se afla regele Constantin al Greciei, deşi oponentul său în teren au fost generalul Georgios Polymenakos şi, în final, generalul-maior Charilaos Trikoupes. Prin urmare, acest capitol se va concentra pe comandanții cu care s-a confruntat Kemal la Gallipoli în 1915, în Palestina în 1918 şi în vestul Anatoliei, în 1922.

Gallipoli

Principalul oponent al lui Kemal pe parcursul campaniei de la Gallipoli a fost generalul-locotenent **Sir William Birdwood,** comandantul Corpului de Armată Australian

şi Neo-zeelandez. Birdwood s-a născut în India, în 1865, şi a fost educat în Anglia, la Clifton College, Bristol. A fost angajat în infanterie după ce a terminat studiile la Sandhurst, dar a fost transferat în cavaleria armatei indiene, servind în cadrul lăncierilor din Bengal şi în Divizia 12 Lăncieri, din 1885 în 1899. A servit la frontiera de nord-vest, în misiuni cu regimentul şi statul major şi a avansat rapid la gradul de colonel (1905). Birdwood era un mare sportiv şi călăreț. A avut norocul să servească în timpul Războiului Burilor, cu Brigada Călare din Natal, unde s-a dovedit un conducător de trupe capabil şi viteaz. După ce a fost rănit, a fost numit în statul major personal al lordului Herbert Kitchener şi a devenit protejatul acestuia.

Ulterior, în India, asocierea lui Birdwood cu Kitchener i-au adus promovări timpurii la un rang înalt şi, în 1914, era deja general-maior de trei ani. Nu a frecventat niciodată colegii de stat-major şi a nu câştigat niciodată prestigiosul titlu de absolvent al acestui colegiu, care i-a scos în evidență pe mulți dintre contemporanii săi în Primul Război Mondial. în mod straniu, a fost adesea amintit pentru pasiunea sa pentru grădinărit şi pentru citit ziare, mai degrabă decât pentru interesul în afacerile militare. La începutul războiului, Kitchener a fost numit secretar de stat pentru Război, iar acesta şi-a amintit de Birdwood, care servea în Delhi, India. La sfârşitul lui noiembrie 1914, Kitchener i-a cerut lui Birdwood să preia comanda trupelor ANZAC, care se îndreptau spre Egipt venind din Australia. Principalul său biograf l-a caracterizat drept „neremarcabil ca tactician, nici nu avea mintea unui organizator". Acestea fiind spuse, în general, Birdwood a fost o alegere norocoasă pentru comanda ANZAC pentru că forța sa reală de comandant stătea în stilul de a conduce, care se

Generalul Sir Edmund Allenby. Poreclit Taurul, Allenby era puternic şi încăpăţânat. A obţinut victorii în faţa otomanilor în primul rând datorită calităţilor sale ca instructor de soldaţi, faptului că stăpânea tactica contemporană şi geniului său de organizator. A fost promovat în grad de feldmareşal şi înnobilat, devenind vicontele Allenby de Megiddo, în 1919. (IWM Q 82969)

baza pe o personalitate plăcută şi pe căldura manifestată faţă de soldaţi. Aceste calităţi, plus curajul său personal extraordinar, l-au făcut imediat iubit de australieni. Mai mult, dacă Birdwood avea o calitate, aceasta era capacitatea deosebită de a se înconjura de subordonaţi excelenţi.

Birdwood a fost încântat când un vechi prieten şi fost comandant, generalul Sir Ian Hamilton, a fost numit la comanda Forţei Expediţionare Mediteraneene (FEM), la începutul lui 1915. Forţa ANZAC a lui Birdwood a fost trecută sub comanda FEM şi însărcinată cu un atac de sprijin la Gallipoli, pe 25 aprilie. în Egipt, pe parcursul pregătirii pentru ofensivă, ANZAC s-a concentrat pe instrucţia individuală şi a unităţilor mici, şi mai puţin pe exerciţiile combinate de arme şi la nivel de divizie. în dimineaţa de 25 aprilie, debarcările ANZAC au mers foarte prost şi au fost urmate de mai multe erori de plasament ale corpului principal ANZAC, atunci când s-a apropiat de mal. Principalul punct de interes al lui

Birdwood în acea zi a fost debarcarea corpului la ajungerea la ţărm, lucruri pe care a reuşit să le facă cu succes. Cu toate acestea, până la jumătatea după-amiezii, chiar dacă Birdwood avea 15 000 de oameni pe ţărm, faţă de cei 5 000 ai lui Kemal, atât comanda, cât şi controlul la nivel de corp şi de divizie se defectaseră complet. La finalul zilei, ANZAC eşuase în îndeplinirea obiectivului şi în unele zone erau prea multe trupe, pe când în altele prea puţine. Din poziţiile ANZAC se simţea mai ales absenţa pieselor de artilerie suficiente pentru a contracara focul intens al artileriei otomane. Unii istorici sunt de părere că Gallipoli a reprezentat un eşec la nivelul sistemelor de comandă britanice, mai degrabă decât la nivelul eşecurilor personale ale comandanţilor individuali, iar această idee are mult adevăr în ea. Până la miezul nopţii, Birdwood eşuase să demonstreze că are cunoştinţele adecvate despre mediul operaţional şi tactic. Pus în faţa a ceea ce considera a fi opţiuni grave, Birdwood şi-a declinat responsabilitatea şi i-a cerut prietenului său, Ian Hamilton, să evacueze ANZAC.

Totuşi, în următoarele bătălii defensive de pe parcursul verii, Birdwood a demonstrat că a crescut în calitate de comandant şi s-a dovedit un conducător care putea să-i inspire pe alţii. în vara lui 1915, tocmai Birdwood şi statul său major au venit cu ideea unei mişcări largi de fiancare, pentru a sparge blocada din peninsulă. La începutul lui august, ANZAC, cu Corpul X debarcând în golful Suvla pentru a-i păzi flancul, a lansat o ofensivă asupra Chunuk Bair. Birdwood a ales surpriza în locul pregătirilor şi al repetiţiilor, iar consecinţele acestei decizii au condamnat atacul la eşec. Deşi Birdwood a devenit ulterior un comandant de corp de armată şi de armată

eficient pe frontul de vest, sub comanda generalului Sir Douglas Haig, este evident că a fost mereu cu un pas în urma lui Kemal şi al otomanilor la Gallipoli.

Palestina

Armata britanică din Palestina care i s-a opus lui Kemal în 1918 era o armată foarte diferită de aceea care luptase anterior la Gallipoli. Trebuie notat că era o forță pregătită tactic, bine instruită şi bine organizată, iar aceste puncte forte veneau direct din numirea generalului **Sir Edmund Allenby,** în vara anului 1917. Reorganizarea făcută de Allenby în privința Forței Expediționare Egiptene (FEE) ad-hoc pentru a fi imaginea în oglindă a Forței Expediționare Britanice (FEB) din Franța a permis introducerea artileriei moderne şi a tacticii de infanterie.

Aceasta a avut drept rezultat victoriile pereche de la Beersheba şi a Treia Bătălie de la Gaza. Reinstruirea ulterioară făcută de Allenby unei forțe indiene majoritare, în vara lui 1918, a creat apoi o armată care era mult mai avansată tactic comparativ cu oponentul otoman.

Allenby s-a născut în Nottinghamshire, în 1861, şi a intrat în cavalerie după ce a absolvit Sandhurst. Ca şi Birdwood, a învățat meserie la frontierele imperiului - dar în Africa, nu în India. Spre deosebire de Birdwood, a ales să frecventeze colegiul de stat major de la Camberley, dar nu a fost cunoscut drept un intelectual printre militari. Allenby s-a remarcat în Războiul Burilor şi a ajuns la gradul de general-maior în 1909. A fost inspector de cavalerie şi a mers în Franța, în august 1914, pentru a fi comandant al Diviziei de Cavalerie a FEB. A ajuns să comande un corp

de armată pe frontul de vest, dar a stricat prietenia cu Haig in 1917 şi a fost trimis în Egipt. Numit la comanda FEE, experienţa şi educaţia lui Allenby au avut câştig de cauză şi s-a dovedit un maestru organizator şi un instructor fără egal. A reorganizat forţa pentru a fi la nivelul superiorităţii imense a artileriei sale şi a creat, în cele din urmă, o forţă armată britanică combinată eficientă în Orientul Mijlociu. Imediat, armata sa i-a îndepărtat pe otomani de frontiera egipteană şi a cucerit Ierusalimul.

Planul de campanie al FEE pentru Megiddo, în septembrie 1918, a fost un model în sine şi a pus bazele explicite ale anihilării armatei lui Liman von Sanders, ca obiectiv operaţional. Planul de inducere în eroare conceput de Allenby a fost la fel de elaborat ca şi utilizarea forţei aeriene tactice şi, mai mult, tactica sa a oglindit-o pe aceea implementată atunci cu succes la Amiens (deşi fără tancuri) în Franţa, împotriva germanilor. Pe lângă geniul său organizatoric şi operaţional, Allenby poseda un instinct natural pentru mobilitate provenit din pregătirea sa de cavalerist. In reorganizarea din 1917 a FEE a activat un corp de cavalerie şi i-a dat comanda unui cavalerist australian pe nume general-maior Henry Chauvel. Chauvel servise în Războiul Burilor, în divizia de cavalerie a lui Sir John French şi, după război, şi-a petrecut un timp în Australia pentru a instrui regimente de cavalerie uşoară. A comandat o brigadă uşoară la Gallipoli şi s-a descurcat bine în condiţiile unui război de tranşee. In Palestina, Chauvel a servit mai întâi în funcţia de comandant de divizie călare, în Coloana Deşertului, care era jumătate de cavalerie, jumătate de infanterie. Pus la comanda Corpului Călare din Deşert, Chauvel a jucat un rol-cheie în încercuirea şi capturarea oraşului Beersheba.

Generalul Sir Henry George Chauvel Poreclit Harry, a fost primul australian promovat la gradul de general-locotenent şi la comanda unui corp de armată. Ulterior, a fost făcut general. Chauvel s-a retras în 1930, dar s-a întors la datorie în al Doilea Război Mondial, pentru a comanda Corpul de Apărare al Voluntarilor (Garda Internă din Australia).
(AWMB00326)

Chauvel a demonstrat o calitate specială în a-şi masa în secret corpul de cavalerie în bătălia de la Megiddo. Trebuie notată şi coordonarea sa personală cu generalul comandant al Corpului XX, prin care trupele sale au putut să înainteze odată ce liniile otomane au fost penetrate. Această operațiune este cunoscută sub numele de traversarea înainte a liniilor şi este extrem de dificil de executat.

Succesul lui Chauvel în realizarea acestui lucru s-a bazat pe o activitate excelentă la nivel de stat major şi pe coordonarea strânsă cu diviziile de infanterie pentru a stabili culoare prin care regimentele sale ar fi putut trece. în exploatarea zonei de nord a ruperii liniilor de la Megiddo, Allenby i-a dat lui Chauvel mână liberă şi s-a bazat pe inițiativa lui şi pe agresivitatea sa naturală pentru a urmări armata otomană şi a o distruge. Tocmai cavaleria lui Chauvel l-a capturat pe Liman von Sanders la Nablus şi a traversat fluviul Iordan forțând astfel Armata VII a lui Kemal să se retragă la est şi nu la nord. Deşi Chauvel nu absolvise un colegiu de stat major, s-a descurcat foarte bine pe parcursul războiului şi în posturi de responsabilitate din ce în ce mai crescută.

Asia Mică

în 1922, armata greacă era o forță bine organizată şi bine echipată, cu o reputație solidă. Comandanții săi şi majoritatea soldaților aveau experiență de luptă în Războaiele Balcanice şi în Primul Război Mondial. Cu toate acestea, opera într-o țară inamică, ca forță expediționară externă, şi, în vara lui 1922, liniile sale logistice erau extinse la limită. Armata greacă reflecta gândirea militară aliată şi semăna în special cu cea franceză în gândire, în doctrinele privind instrucția şi tactica. Din 1920 până pe 22 mai 1922, generalul-locotenent **Anastasios Papoulas** a comandat FAAM şi a fost caracterizat ca o persoană cu un caracter nu foarte puternic. După Sakarya, înaltul comandament elen s-a confruntat cu dilema strategică de a sta hotărât în defensivă sau de a avansa spre

inamic. Papoulas a fost susținătorul înaintării, dar a fost refuzat şi i s-a dat misiunea neclară care nu preciza dacă trebuia să distrugă armata inamică sau dacă trebuia să cucerească Ankara. în cele din urmă, Papoulas nu a făcut nici una, nici alta.

Această absență a clarității strategice şi operaționale a avut ca rezultat o înaintare frontală a grecilor, mai degrabă decât o înaintare mai concentrată pe obiective decisive. Papoulas a demisionat dezgustat şi a fost înlocuit

Trecerea în revistă a trupelor cu Inonti, în anii 1920. Soldații pe care îi inspectează Kemal sunt trupele de asalt turce, care erau instruite şi echipate după modelul german al Stosstruppen.
(Mesut Uyar)

de generalul-locotenent **Georgios Chatzanestes** (uneori numit în literatura de limbă engleză Hatzianestis), care comandase armata greacă în Tracia. Chatzanestes era ofiţer de stat major instruit şi fusese educat în Germania. In iunie 1922 şi-a mutat cartierul general la Izmir şi a efectuat imediat o inspecţie de două săptămâni a frontului. El a estimat că moralul armatei era bun, dar că era dispusă pe o linie de front prea extinsă. A crezut că armata ar fi trebuit să fie retrasă pe linii mai scurte şi mai puţin vulnerabile. Totuşi, părerea sa despre armata lui Kemal nu era prea bună şi, prin urmare, a mutat regimente din Asia Mică în Tracia. Aceasta a fost o eroare teribilă, care a diluat şi a slăbit şi mai mult efortul principal al grecilor.

Chatzanestes s-a întors la Izmir, unde nu a beneficiat personal de informaţii privind situaţia de pe front. Cele 12 divizii ale FAAM erau desfăşurate pe linia frontului, cu nouă divizii de infanterie concentrate în trei corpuri de armată, care se confruntau cu turcii de-a lungul liniei Eskişehir-Afyonkarahisar. Din nefericire pentru Grecia, Chatzanestes s-a concentrat asupra capturării Istanbulului şi nu a fost foarte implicat în supervizarea frontului anatolian. Cu toate acestea, avea destul de multă experienţă să-şi recunoască incapacitatea de a comanda efectiv două teatre de război separate. Prin urmare, Chatzanestes a emis ordine către comandanţii Corpurilor A şi B de Armată prin care stabilea că, în cazul unui atac turcesc, Trikoupes avea să preia comanda ambelor corpuri. Când Marea Ofensivă a lui Kemal i-a lovit pe greci, Chatzanestes a fost prins pe picior greşit şi nu a putut să mute în mod eficient forţele împotriva turcilor sau să organizeze cum trebuie o retragere. Tot ce a reuşit

să facă a fost să plaseze Corpul B de Armată sub comanda Corpului A de Armată (Trikoupes) şi să spere că totul avea să fie bine.

în ce-l priveşte, când turcii au atacat, comunicațiile lui Trikoupes cu Izmirul au fost tăiate, trezindu-se izolat împreună cu armata sa. Mai mult, au fost întrerupte rapid şi comunicațiile cu diviziile de infanterie de pe linia frontului, lăsându-l fără posibilitatea de a emite ordine la timp. Este ironic că, în timp ce frontul său se prăbuşea, Trikoupes nu a primit ordinul bizar al lui Chatzanestes de pe 27 august de a recuceri toate pozițiile pierdute. Trikoupes a încercat să organizeze o retragere coerentă, dar a părut mereu împiedicat, în locațiile-cheie, de cavaleria turcă. Guvernul grec l-a eliberat pe Chatzanestes din funcția de comandant în Asia Mică şi l-a înlocuit cu Trikoupes pe 4 septembrie. Se spune că Trikoupes a aflat de promovarea sa de la Kemal, după ce a fost capturat de turci. Ulterior, în noiembrie, Chatzanestes şi alți cinci lideri au fost considerați responsabili de catastrofă şi împuşcați de plutonul de execuție, la ordinul noului guvern grec. La nivel strategic, dezastrul grec s-a transformat în lipsă de claritate strategică şi într-un eşec de a articula obiective coerente. La nivel operațional, eşecul a fost rezultatul încercării unei armate mici de a ocupa şi de a păstra o suprafață prea mare de teren. La nivel tactic, eşecul a fost predeterminat de o comandă şi de un control lipsite de eficiență.

MODUL DE GÂNDIRE

Nu există nici o îndoială că Mustafa Kemal Atatiirk a fost o personalitate complexă, din multe puncte de vedere o reflectare a lumii în schimbare în care a trăit. Faptul că se trăgea din provinciile europene ale Imperiului Otoman a fost important în formarea modului său de gândire, dar tocmai asocierea sa cu armata otomană a avut, în mod cert, cea mai mare influență intelectuală şi emoțională asupra modului de gândire a lui Atatiirk.

După 1826, când ienicerii reacționari şi tradiționalişti au fost eliminați ca forță din politica otomană, armata otomană a devenit motorul modernizării imperiului, în secolul al XlX-lea, armata otomană a creat un sistem de educație modern pentru ofițerii săi bine instruiți *(mektepli),* care punea accent pe inginerie, limbi străine şi practici militare occidentale. Majoritatea sultanilor otomani încurajau modernizarea şi occidentalizarea, dar şi angajarea de specialişti europeni şi importul de tehnologie militară în Imperiul Otoman. Nu e de mirare că aproape toți Junii Turci aveau pregătire militară. Programa de trei ani a Academiei Otomane de Război insufla în mod special absolvenților idei europene, fiind instruiți să practice mai ales doctrine militare germane. Absolveții Academiei Otomane de Război erau elita armatei şi acest lucru le conferea încrederea şi siguranța în viitor şi în şansele

Trecând trupele în revistă, în anii 1930. Deşi uniformele ofiţerilor şi ale soldaţilor turci sunt mai moderne, aceştia sunt fiii bărbaţilor care au slujit în armata otomană. Turcii sunt mândri de moştenirea lor militară, iar faptul că au strămoşi care au luptat la Gallipoli rămâne motiv de mândrie şi în Turcia de azi. (Mesut Uyar)

de succes. Din copilărie, Kemal a fost remarcabil tocmai pentru hotărârea sa şi pentru etica muncii, dar armata a şlefuit materialul brut uman spre disciplina şi gândirea orientate spre un scop al militarului.

Din punct de vedere profesional, Kemal a fost extrem de ambiţios. A muncit fără încetare pentru a ajunge la cel mai înalt punct de comandă şi a fost insistent, mai ales în urmărirea propriilor scopuri. Când a fost marginali- zat în ceea ce puteau fi posturi „capăt de drum“, a reuşit să-şi croiască din nou calea în arena instituţională.

Era puternic intelectual şi fizic. La nivel personal, era pretenţios. Nu putea să nu comenteze activitatea şi aspiraţiile semenilor săi. Nu ezita să îşi critice superiorii şi instituţiile din care făcea parte. îşi exprima clar certitudinile privind ideile sale şi demonstra un curaj fundamental în corectitudinea propriilor convingeri. Această trăsătură completa curajul fizic real al lui Kemal, iar această combinaţie îl făcea un comandant dinamic şi eficient în luptă. Cu toate acestea, tendinţa sa spre critică i-a făcut şi mult rău şi a părut că nu poate deloc să se abţină atât cât ar fi fost necesar pentru a avansa.

După sfârşitul Primului Război Mondial, Kemal a demonstrat o predilecţie pentru selectarea unor subordonaţi de încredere, care îl serviseră bine înainte, şi pentru plasarea lor în poziţii de conducere cheie. Comandanţii de armată, de corp de armată şi de divizie din armata naţionalistă pe care i-a numit în 1921-1922 au fost aproape în totalitate oameni care serviseră împreună cu el în peninsula Gallipoli, în 1915. Le era loial subordonaţilor săi până în momentul în care aceştia îl criticau sau se transformau într-o ameninţare politică directă la adresa aspiraţiilor sale. Cel mai cunoscut protejat al său a fost îsmet înonii, care a fost ales să îi succeadă în postul de preşedinte al republicii, înainte de moartea din 1938 a lui Kemal.

în viaţa personală, Kemal s-a bucurat de compania unui număr de femei frumoase şi realizate, care erau şi ele avocate ale europenizării şi susţinătoare ale drepturilor femeilor la nivelul celor de care se bucurau femeile din Europa. După Războaiele Balcanice, Kemal şi-a petrecut mult timp în salonul cultural al unei tinere văduve a unui militar, pe nume Corinne, având o relaţie definită

Preşedintele republicii predă alfabetul. în această fotografie cu valoare de simbol, Mustafa Kemal explică noul alfabet latinizat unei clase de turci. Legea prin care se schimba scrierea otomană cu un alfabet latin i-a rupt efectiv pe turci, cu excepția câtorva învățați, de propria istorie. (Centrul de Cercetări Atatiirk)

drept *amitie amoureuse.* în această perioadă petrecută la Istanbul, a cunoscut-o pe frumoasa şi „occidentala" Fikriye, de 16 ani, cu care a avut o relație vreme de 12 ani. Aceasta cânta la pian, ştia să susțintă o conversație şi îi era devotată lui Kemal. Dacă mama şi sora lui nu ar fi avut obiecții, ar fi putut să îi devină soție.

După marile victorii din 1922, Kemal a întâlnit-o pe Lâtife, de 24 de ani, la Izmir. Era atrăgătoare, studiase dreptul în Franța şi era foarte realizată social şi intelectual. S-a căsătorit cu ea în 1923 şi, pentru o scurtă perioadă, l-a sprijinit foarte mult pe Kemal în rolul său de lider politic al Turciei. Cu toate acestea, cum Kemal

a continuat să îşi piardă nopțile la petreceri cu băutură şi să o țină închisă în casă, Lâtife a devenit din ce în ce mai frustrată şi deprimată. Când a fost evident că Kemal căuta compania altor bărbați şi se distra cu alte femei şi că nu avea de gând să îşi schimbe comportamentul, mariajul a luat sfârşit. Cuplul a divorțat după doar doi ani. Kemal avea să susțină ulterior că era căsătorit cu națiunea, pentru a-şi justifica divorțul. De notat că, în perioade diferite ale vieții sale, Kemal a adoptat mai mulți copii, inclusiv pe faimoasa aviatoare turcă Sabiha Gokțen.

DUPA ÎNCHEIEREA OSTILITĂŢILOR

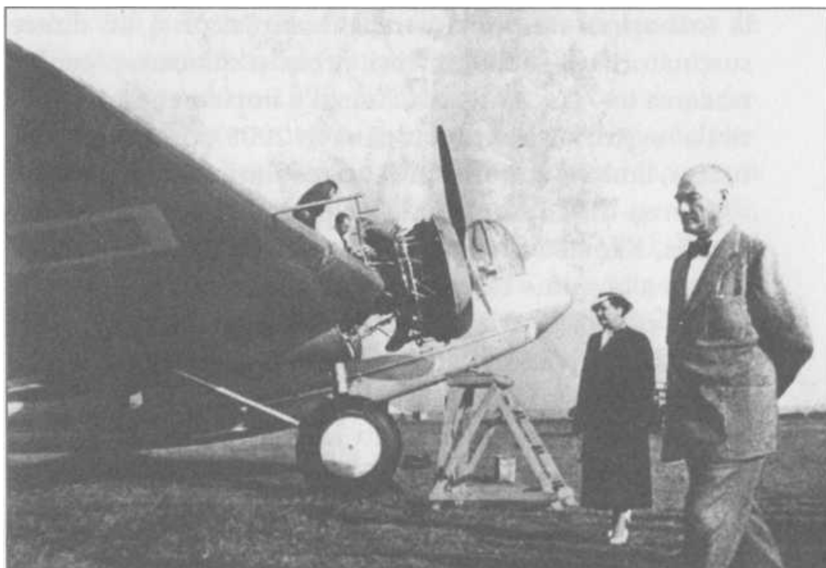

Marea Adunare Națională a proclamat Republica Turcă pe 29 octombrie 1923, cu Kemal ca prim preşedinte al națiunii. Cu toate că acest lucru răspundea la întrebarea ce era de făcut cu entitatea politică cunoscută sub numele de Imperiul Otoman şi sultanul său, nu rezolva problema religioasă a califatului islamic, în care conducătorul otoman juca un rol dual, de lider secular, sau sultan, şi de lider religios islamic, sau calif. Adunarea dizolvase anterior califatul, în 1922, dar îl alesese pe vărul fostului sultan, Abdiilmecit, în calitate de calif. Deşi acesta îşi exprimase sprijinul pentru naționalişti, dorea să păstreze cât mai mult prestigiu cu putință, dar şi subvențiile considerabile pe care le primea de la guvern, şi avea un număr considerabil de suporteri, care erau oponenții politici ai lui Kemal.

In plus față de occidentalizare şi modernizare, Kemal era un adept înfocat al secularismului şi disprețuia influența religiei în politică şi în viața personală. S-a implicat în procesul de desființare a califatului şi a început să facă lobby pentru schimbare. în cele din urmă, este posibil ca solicitările repetate ale lui Abdiilmecit de a primi bani să fi înclinat balanța în favoarea lui Kemal. Pe 2 martie 1924, Kemal a promovat un pachet de legi în noul parlament. Prima abroga ministeriatul dreptului canonic, punând capăt codului de legi care se baza pe religie;

cea de a doua stabilea un sistem unic de educaţie publică, punând astfel capăt şcolilor religioase; a treia abroga cu totul califatul. Deşi a întâmpinat o rezistenţă puternică din partea clericilor islamici, dintre care unii ocupau locuri în parlament, legile au trecut cu uşurinţă şi au reprezentat o realizare politică semnificativă pentru Kemal. Două zile mai târziu, fostul calif a plecat din Istanbul în Elveţia. L-au urmat majoritatea familiei regale, punând astfel capăt domniei de 500 de ani a dinastiei Osman. Cu toate acestea, Kemal nu terminase răfuiala cu islamul, parlamentul aprobând în scurtă vreme mai multe legi prin care se desfiinţau tribunalele religioase, se ridica interdicţia de a consuma alcool şi se stabileau legi mai permisive pentru divorţ şi moştenire. Islamul a rămas religia oficială de stat, dar a fost scos efectiv din viaţa oficială şi de zi cu zi.

In 1924, Kemal, singur sau cu ajutor, a scris noua constituţie a republicii. Noua arhitectură guvernamentală amesteca puterile unei preşedinţii în stil american cu un sistem parlamentar european. Constituţia lărgea cetăţenia pentru armeni, kurzi şi evrei, dându-le dreptul de a vota şi de a servi în armată. Tensiunile au continuat să se acumuleze, pe când Kemal a continuat să îşi consolideze autoritatea personală asupra guvernului. A văzut concurenţi în mai mulţi naţionalişti cunoscuţi şi i-a exclus sistematic din nivelurile de putere de la Ankara. Printre cei mai cunoscuţi se aflau eroul de război din est Kâzim (Karabekir), eroul naval Rauf (Orbay), comandanţii de armată Aii Fuat (Cebesoy) şi Refet (Bele), şi vicepreşedintele parlamentului dr. Adnan (Adivar). Aceştia - şi nu numai ei - au constituit opoziţia la Partidul Poporului al lui Kemal şi majoritatea au fost demonizaţi şi exilaţi din Turcia.

Kemal la aeroportul Yeşilkoy (Istanbul), inspectând un bombardier B-10 Martin american. Kemal era un entuziast şi un suporter atât al aviaţiei militare, cât şi al celei comerciale. A încurajat şi planorismul şi s-a asigurat că şi femeile puteau să devină piloţi în Republica Turcă.

(Stuart Kline)

Problemele au erupt în sud-est, având în prim-plan kurzii, care îşi doreau în continuare cu ardoare independenţa, promisă lor de Aliaţi la Sevres, în 1920. în februarie 1925 a izbucnit o rebeliune kurdă, condusă de şeicul Sait. Kemal a apelat la bunul său prieten ĭsmet şi l-a trimis în fruntea armatei să zdrobească rebeliunea, care îşi avea centrul la Diyarbakir, având 25 000 de soldaţi împotriva a 15 000 de kurzi prost înarmaţi.

Trecând legi prin parlament care îi garantau, în esenţă, autoritatea de a impune legea marţială, Kemal a pornit

la înăbuşirea fără milă a rebeliunii. Seicul si 46 dintre * > » susţinătorii săi au fost învinşi, prinşi şi spânzuraţi pentru trădarea lor. După aceasta, Kemal a implementat o „politică a negării" (care a durat până în 2009), prin care identitatea, limba şi cultura kurdă au fost interzise în Turcia.

Mereu un admirator al Occidentului, într-un episod faimos, Kemal a plecat de la Ankara pe 23 august 1925 pentru a le spune turcilor că, din acel moment, aveau să poarte pălării în stil european, mai degrabă decât fesul roşu otoman. Acesta a fost începutul unui torent din ce în ce mai important de legi de secularizare care au transformat Turcia într-un stat în esenţă european. Pentru femei, Kemal a descurajat purtarea vălului, a pus capăt poligamiei şi a făcut obligatorie căsătoria civilă. Ceea ce a început ca o serie de schimbări fundamentale politice a continuat ca schimbări în societate, care au modificat din rădăcină modul de viaţă al turcilor. Luate împreună, aceste legi şi politici sunt cunoscute astăzi sub denumirea de „kemalism“. Kemal a încurajat înfiinţarea Societăţii Istorice Turce în 1930, pentru a le arăta turcilor ce făcuseră în trecut, iar doi ani mai târziu a înfiinţat o Societate Lingvistică Turcă. Cel mai cunoscut efect al acesteia a fost introducerea alfabetului latin pentru a înlocui scrierea otomană care se baza pe caractere arabe, încercarea lui Kemal de a stabili o identitate turcească s-a arătat exagerată, cu toate acestea, când a avansat teoria „limbii Soare", care postula că turca era limba primară, din care se trăgeau toate celelalte limbi ale lumii, în 1926 au început să apară din ce în ce mai multe statui şi portrete ale lui Kemal, în ciuda practicii islamice de a interzice reprezentarea persoanelor. Un an mai târziu, era ilegal să inscripţionezi expresii religioase pe clădirile

publice. A fost introdus calendarul european, iar ziua de odihnă s-a schimbat de vineri duminică.

Pe 1 noiembrie 1928, la instigarea lui Kemal, parlamentul le-a cerut tuturor turcilor să învețe şi să folosească noul alfabet latin. în timp ce acest lucru făcea mai uşoară integrarea în Europa, în cadrul unei generații, legea îi rupea pe turci de istoria lor scrisă. în 1931, Kemal a introdus sistemul metric în Turcia, înlocuind sistemul otoman complicat de greutăți şi măsuri. Pe 21 iunie 1934, parlamentul a aprobat o lege care cerea ca toți turcii să adopte un nume de familie. Parlamentul a aprobat

Atatiirk asistând la manevrele armatei, la finalul anilor 1930. Până la sfârşitul vieții, Kemal a păstrat un interes activ în problemele militare şi în armată. (Mesut Uyar)

o lege care îi acorda porecla de Ataturk sau „Tată al turcilor". în acelaşi timp, titlurile otomane, precum cele de paşă şi bei, au fost abolite. Kemal le-a acordat şi femeilor dreptul de a vota, în 1934. Programul din educație a fost secularizat în totalitate, iar şcolile şi universitățile au ajuns să pună accentul pe identitatea națională turcă.

în politica internă, Ataturk a încurajat producția agricolă care să fie suficientă pentru consumul intern şi a creat o politică industrială care semăna cu planurile cincinale sovietice, ceea ce a dus la apariția producției industriale în Turcia. Drept urmare, producția de cărbune a luat avânt, la fel ca şi metalurgia, şi s-au pus şi bazele industriei textile turceşti. Pe plan internațional, a ajuns la înțelegeri cu Marea Britanie şi Franța referitoare la provinciile Moşul şi Hatay, reuşind şi să negocieze cu succes, în 1936, Convenția de la Montreux, care a stabilit un regim pentru tranzitul maritim al strâmtorilor turceşti. Răspunzând numelui de Ataturk, a pus în aplicare expresia „pace acasă, pace peste hotare", care a devenit politica externă a Turciei pentru tot restul secolului XX.

O VIAŢA ÎN CUVINTE

Cu excepția unor scurte memorii despre experiența sa la Gallipoli, din 1915, Mustafa Kemal Ataturk nu a scris niciodată o autobiografie şi nici nu a scris cărți pentru consumul public. Scrierile sale au fost exclusiv profesionale şi au avut ca subiect probleme militare foarte specifice. După ce a devenit preşedintele Republicii Turce, a avut un număr de discursuri memorabile, care au fost transcrise şi publicate în Turcia, la fel cum au fost şi unele dintre scrisorile şi telegramele sale. Din păcate, aceste lucrări nu a fost traduse şi accesul la ele este dificil.

Ca parte a responsabilităților lor, ofițerii otomani de stat major au tradus manuale militare străine şi cărți pentru a fi folosite în armată. Kemal vorbea fluent germana şi a îndeplinit şi funcția de traducător. La Salonic, în 1908, Kemal a tradus şi a distribuit *Instrucțiuni pentru conducerea unui pluton de luptă (Takimm Muharabe Talimi).* A urmat, în 1909, traducerea unei cărți despre ceremoniile militare şi apoi, în 1911, o alta despre instrucția forțelor expediționare. în 1912, a avut timp să traducă şi să distribuie *Instrucțiuni despre conducerea unei companii combatante (Boliigun Muharabe Talimi)* a lui Litzmann.

După Războaiele Balcanice, prietenul lui Kemal, Mehmet Nuri (Conker), a ținut o prelegere la statul major, la o conferință de instruire, intitulată „Ofițer şi comandant"

(Zahit ve Kumandan), care aborda problemele armatei, aşa cum reieşeau ele în urma înfrângerii. Kemal nu a rezistat să nu comenteze ideile prietenului său şi, în timp ce se afla la Sofia, în postul de ataşat, a publicat un răspuns public în mai 1914, sub titlul *Ofiţer şi comandant; Gândurile unui prieten (Zebit ve Kumandan ile Hasbihal).* în această lucrare, Kemal identifica eşecurile sistemice ale armatei otomane în timpul războiului şi era foarte critic în privinţa conducerii acesteia. Aborda şi performanţa jalnică a unor membri ai corpului ofiţeresc în executarea operaţiunilor tactice şi atribuia acest eşec necunoaşterii doctrinelor militare. Cartea era tipică pentru tendinţa de o viaţă a lui Kemal de a critica sistemul. După Gallipoli, Kemal a pus pe hârtie scurte *Memorii de la Gallipoli (Qanakkale yi Anlatiyor),* care sunt, în mare parte, anecdotice şi personale. Mai târziu, în septembrie 1917, a scris un raport nesolicitat, infiamant şi extrem de critic, asupra direcţiei strategice a războiului şi i l-a trimis lui Enver Paşa.

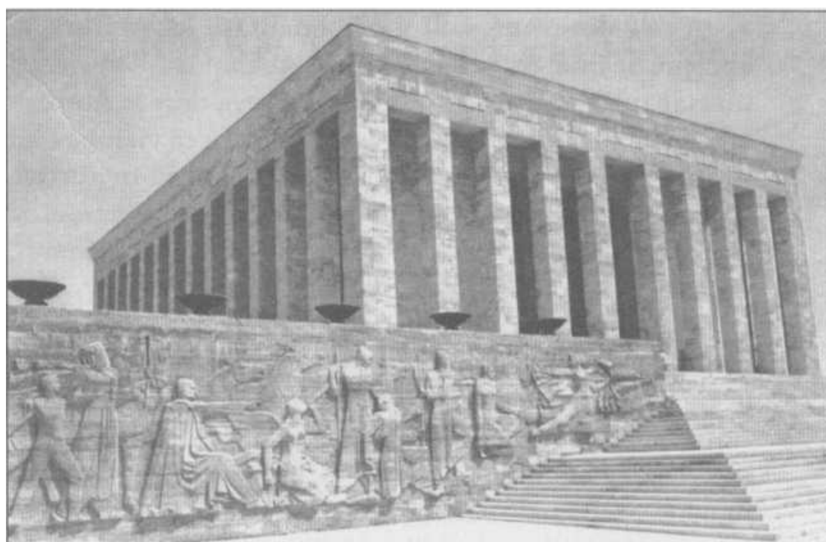
Ca preşedinte al Turciei, cel mai faimos discurs al lui Mustafa Kemal a fost ciudata diatribă personală de 36 de ore, care i-a luat şase zile pentru a o citi. Prezentat în faţa Marii Adunări Naţionale, de pe 15 pe 20 octombrie 1927, discursul a acoperit evenimente de la începutul implicării personale a lui Kemal în Războiul Turc de Independenţă

Mustafa Kemal Ataturk. Ca preşedinte al Republicii Turce, Ataturk a purtat rareori uniforma militară, apărând adesea în costum oficial, cu cravată. Până la sfârşitul vieţii, a fost angajat în modernizare şi occidentalizare şi s-a străduit să arate acest lucru în viaţa şi în obiceiurile personale. (Mesut Uyar)

(19 mai 1919), până la fondarea Republicii Turce, în 1923. Circa două treimi din ceea ce turcii numesc „Discursul" *(Nutuk)* conțin atacuri virulente la adresa inamicilor săi politici şi a competitorilor săi, incluzându-i pe Karabekir, Rauf, Mersinli Djemal, Nurettin, Cafer Tayyar, Aii îshan şi mulți alții. Este considerat o apologie şi o polemică şi se termină cu un apel făcut tineretului turc pentru a apăra constituția şi națiunea.

Cititorul de engleză trebuie să apeleze la literatură la a doua mână pentru a-l înțelege mai bine pe acest bărbat. De departe cea mai bună lucrare disponibilă este studiul magistral din 1999 al lui Andrew Mango, *Ataturk, The Biography of the Founder of the Modern Turkey (Ataturk, biografia fondatorului Turciei moderne),* care se bazează aproape în totalitate pe surse turceşti şi beneficiază de un studiu exhaustiv. Mango surprinde detaliile necesare pentru a înțelege complexitatea politică şi personală care l-a condus pe Mustafa Kemal în posturi cu responsabilități din ce în ce mai importante. Un studiu mai recent, dar mai succint, despre Kemal comandantul militar este cartea lui Austin Bay, din 2011, *Ataturk, Lessons in Leadership from the Greatest General of the Ottoman Empire (Ataturk. Lecții despre conducere de la cel mai mare general al Imperiului Otoman).* Cartea lui Bay surprinde personalitatea omului. Două dintre cele mai cunoscute cărți rămân vechea, dar splendid intitulata *Grey Wolf: Mustafa Kemal, An Intimate Study of a Dictator (Lupul cenuşiu: Mustafa Kemal, un studiu aprofundat al unui dictator),* de H.C. Armstrong, şi biografia din 1992, de Patrick Kinross, *Ataturk: A Biography of Mustafa Kemal, Father of Modern Turkey (Ataturk - O biografie a lui Mustafa Kemal, părintele Turciei moderne).*

Amtkabir - literal „Mormântul memorial". Mausoleul lui Ataturk din Ankara reprezintă un altar modernist sever al „părintelui Turciei moderne". (Muzeul Ataturk şi al Războiului de Independenţă)

Informaţii suplimentare importante despre viaţa şi realizările lui Mustafa Kemal pot fi găsite şi în lucrările autorului de faţă, dar şi în cele ale lui George Gawrych, Mesut Uyar şi Erik Zurcher.

Viaţa lui Mustafa Kemal Ataturk rămâne subiect de studiu intens în Turcia contemporană. La Ankara, Centrul de Studii Ataturk *(Ataturk Arastirma Merkezi)* sprijină o gamă largă de cercetări academice şi de publicaţii ştiinţifice. La fel, divizia de istorie militară a statului major general turc publică multe lucrări privind cariera militară şi viaţa lui Ataturk, şi se găsesc şi numeroase biografii scrise pentru publicul larg.

în cele din urmă, cultul personalității lui Ataturk se apropie de final în Turcia. Astăzi este imposibil să citeşti un ziar turcesc fără să nu întâlneşti ceva despre Ataturk şi scena politică actuală. Şi aceasta pentru că viziunea lui Ataturk despre ceea ce credea că ar trebui să fie forțele motrice ale viitorului politic al Turciei (numite adesea „kemalism" sau „cele şase săgeți") - republicanismul, populismul, etatismul, secularismul, revoluționismul şi naționalismul - este supusă zilnic atacurilor în Turcia contemporană. Partidul aflat acum la putere este uşor islamist şi doreşte să conducă națiunea pe căi mai tradiționaliste. Partidul Dreptății şi Justiției a dese- cularizat învățământul public şi a ridicat interdicția ca femeile să poarte batic în locurile oficiale. Partidul a impus restricții asupra libertății presei şi a preluat cu succes mare parte din puterea politică deținută anterior de armată. Cu toate acestea, este puțin probabil să îndepărteze prea mult Republica Turcă de principiile lui Ataturk şi este posibil ca moştenirea durabilă a lui Mustafa Kemal Ataturk să rămână o democrație turcă parlamentară, seculară şi reprezentativă.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

Bay, Austin, Lessons in Leadership from the Greatest General of the Ottoman empire, New York, Palgrave Macmillan, 2011

Bean, C.E.W., Official History of Australia in the War of 1914-1918: The Story of ANZAC, voi. l-2, Queensland, University of Queensland Press, 1981 Erickson, Edward J., Gallipoli,

The Ottoman Campaign, Barnsley, MB, Pen & Sword, 2010

Erickson, Edward J., *Ordered To Die, A History of the Ottoman Army in the First World War, Westport, Connecticut, Greenwood Press, 2000*

Hickney, Michael, *Gallipoli,* Londra, John Murray, 1995

James, Robert Rhodes, *Gallipoli,* New York, Macmillan, 1965

Lee, John, A SoldiersLife, General Sirian Hamilton 1853-1947, Londra, Macmillan, 2000

Mango, Andrew, *Ataturk, The Biography of the Founder of Modem Turkey,* Woodstock, New York, Overlook Press, 1999

Oral, Haluk, *Gallipoli 1915: Prin ochii turcilor,* Istanbul, Tiirkiye î Bankasi Kiiltur Yayinlari, 2007

Prior, Robin, *Gallipoli, TheEnd of the Myth,* New Haven, Yale University Press, 2009

Sanders, Liman von, *Cinci ani în Turcia,* Londra, Bailliere, Tindall & Cox, 1928

Shaw, Stanford J., şi Ezel Kural Shaw, History of the Ottoman empire, Volume 2: Reform, Revolution and Republic: The Rise of Modern Turkey, 1808-1975, Cambridge, Cambridge University Press, 1977

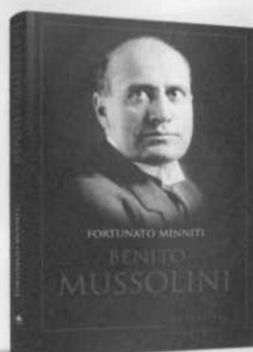
Smith, Michael Llewellyn, *lonian Vision, Greece in Asia Minor 1919-1922,* New York, St. Martin's Press, 1973

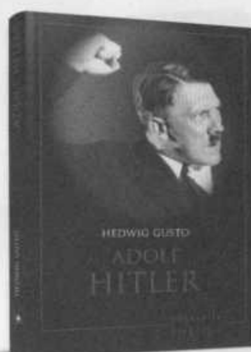
Uyar, Mesut şi Edward J. Erickson, *A Military History of the Ottomans, from Osman to Ataturk, Santa Barbara, CA, Praeger Publishing, 2009*

Wavell, Archibald, *Allenby, A Study in Greatness,* New York, Oxford University Press, 1941

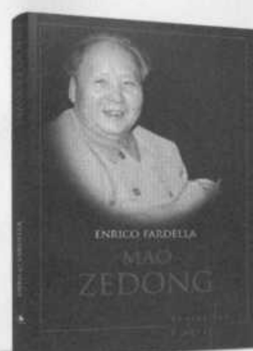
INDICE

În colecția **BESTSELLER BIOGRAFII**
au apărut:

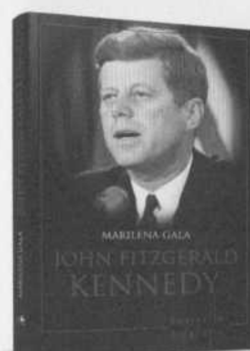

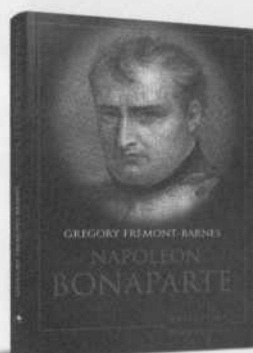

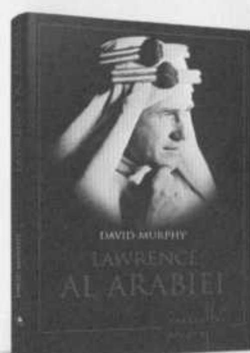

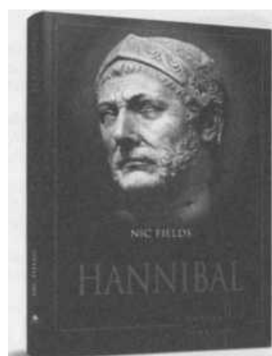

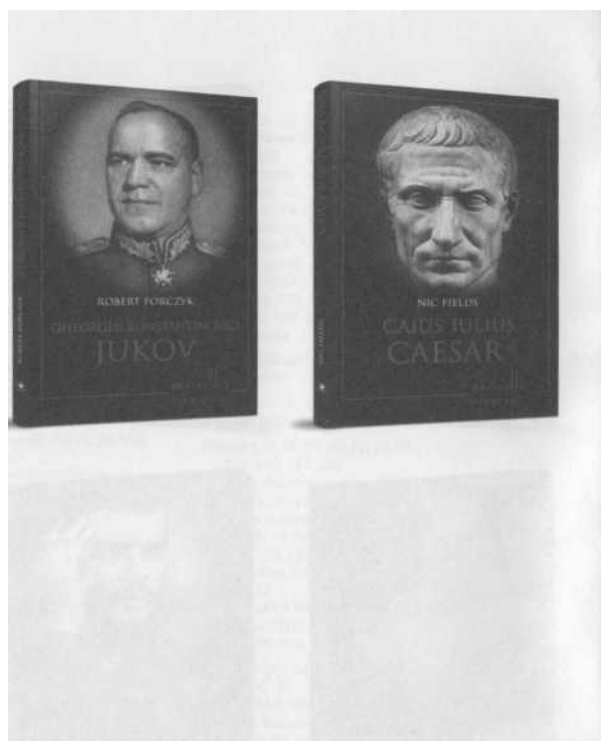

în colecţia BESTSELLER BIOGRAFII
vor apărea:

Tipărit la R.A. „Monitorul Oficial"

